Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 22 март, 1977 шу. • № 35 (5702). • Мах 2 кеп.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ИСТОРЕ, МЕТТА, ЛИТЕРАТУРА IИЛМА-ТОХКАМА ИНСТИТУТА КОЛЛЕКТИВАГА

КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето Нохч-ГIалгIай исторе, метта, литература Iилма-тохкама института коллективага 50 шу дизарцеи «Знак Почета» яха орден яларцеи моаршал а лу даькъала а юви.

Шун ахбIаь шера юбилей белгалъю КПСС XXV съезда исторически решенешеи 10-ча пятилетка хьалхара шу толаме чакхдаккхарои советски наьха къахьегамеи политически уйла чIоагIа айяьча хьале. Мохк кийчлуш ба коммунизмага бода никъ шийна хьабийллача а XX бIаьшерен керттера хIама а хинна дIаэттача а Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара баха ма- боаггIара накъабаха. Паччахьа Росее тIехьайиса хиннача къаман йистоех цхьание тIа институт хьахилар а да Октябра идеяш вахаре чакхъяхар.

ДIадахача 50 шера йоккхача Iилман центраша доккха гIо а деш институто чакхбаьккхаб моттигера край историко-этнографически экономически Iомаяра дикка тохкама болх. Нохчийи гIалгIайи литературни меттай нормаш оттаяро, эрсий графически ларда тIа йоазув хьакхолларо, Нохч-ГIалгIайчен цхьайола исторически проблемаш а хIаьта иштта естественно-географически хьалаш а тахкаро гIо дир республике социально-экономически отношенеш овлаи тIара эргайоахаш хувцараи социалистически культура хьакхолларан.

Институто кийчдаь Нохч-ГIалгIай исторех дола балхаш Iилман уйла тIаозаш, шеррача общественносто дика мах баьа, областной партийни организацена гIо ду цар къахьегамхой коммунистически уйла йолаш хьалкхебе. Идеологически кадрашта нийса лостам лахара, дIаяхача замах юхедисача зенерча гIулакхашта духьалара къовсам хьинарегIа бара боккхача маьхе я ший исторе тайп-тайпарча ханашка республика дегIаяра дешаш къестаду, институто чакхйоаха Iилма-тохкамеи практически конференцеш.

Шерагара шерага дукхагIа хул дипломаш долча болхлой отряд, шерлу тохкамаш дара гомаш, арахеца балхаш дукхагIа хул, дикагIа хул Iилман разработкаш. Оаха къаьстта лоархIам бу СССР Iилмай Академе кулгал а деш «Къилбаседа Кавказа халкъий исторе» 4 том хьаеча институто дакъа лацара.

КПСС Нохч-ГIалгIай обком, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиуми Министрий Совети тешаш я Советски Союза Коммунистически парте кIаьд ца луш еча йоакхонна жоп луш института болхлоша КПСС XXV съездо Iилман дакъе оттадаь декхараш толаме кхоачашдара тIехьа хьинаре къовсам лоаттабергхиларах, Iилман тохкамий эффективности дикали айергхиларах, хIаьта Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийна дай-мехка Iилмеи культуреи дIахо дегIайоалаеча юкъе доагIаш дола дакъа хьоргхиларах, вай социалистически Даьхен иразa духьа дIахо йодача хана а беркате болх бергхиларах.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМ	НГIАССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	НГIАССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

ДОАЛДАРА ШКОЛА, КОММУНИЗМА ШКОЛА

ХЬАЙИЙЛЛАЙ СССР ПРОФСОЮЗИЙ XVI СЪЕЗД

Съездий Кремлевски Дворец. 21-марта укхаза гулбелар болхлой классо, колхозни ахархоша, интеллигенце бахкийта пхи эзар совгIа саг. Царех дуккхачар цIераш дерригача халкъа йовзаш я. Уж ба машинашъерашеи болат лоаладерашеи, ахархошеи мехкдаьттахошеи, Iилман коллективашеи гIишлошъерашеи — Советий мехка беррига къахьегамхоша хьаллаьца патриотически гIулакхаш дIадоладаьраш. Цар хьинареча къахьегамо масал тел берригача советски наха.

Iуйрийна 10 сахьат даьннад. ЧIоагIа, дIаьхдаь тIоараш детташ гулбеннараша тIаийцар новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, К. Ф. Катушев, М. В. Зимянин, К. У. Черненко, Я. П. Рябов.**

Съезд хьайийллар ВЦСПС председатела А. И. Шибаева. Вайна массанена а чIоагIа дика хет, аьлар цо, вай съезде Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени кулгалхой болаш. Уж массава раьза а волаш профсоюзий XVI съезде делегаталла хержаб. ЧIоагIа, дIаьхдаь тIоараш детташ съезда делегатийи хьаьшийи цIерагIа оратора моаршал хаьттар КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъостага Л. И. Брежневга, парте Центральни Комитета Политбюро членашкеи членалла кандидаташкеи, КПСС ЦК секретарашка.

Массава раьза волаш, чIоагIа гIадбаха сийлахь президиум хержар КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Леонид Ильич Брежнев керте латта КПСС ЦК ленински Политбюро состав юкъе а йолаш.

А. И. Шибаева хоам бир ВЦСПС-о бехарах профсоюзий съезде 115 мехкара, 7 дунен халкъашта юкъерча организацегара 147 профсоюзни болхлойи делегаци ярах. Царна юкъе ба дунен халкъашта юкъерча профсоюзни болхлойи болама гIорбаьнна лидераш. СССР профсоюзий цIерагIа оратора моаршал хаьттар Дерригдунен профсоюзни федераце делегацега — денал долчуцгеи дунен халкъашта юкъерча профсоюзни объединенеех эггара йоккхагIйолчуигеи, социалистически содружества мехкий профсоюзий делегацешка, Европа, Азе, Америка, Африка, Австрале, Океане профсоюзни болама тайп-тайпарча отрядий викалашка.

Вай тахан цIаькха а дIакхайкаду, аьлар цо, пролетарски интернационализма, солидарноста, дунен къахьегамхоша шоай бокъонаши хьашташи бахьанце лоаттабеча нийсхон къовсама, машара, демократеи социальни прогрессаи сийрдача идеалий принципашта советски профсоюзаш массаза тешаме хиннал-геи хургйолгеи.

Съезда доакъашхоша йист ца хулаш минот яккхарца сийдир дунен профсоюзни болама гIорбаьннача деятелий, укх тIехьарча шерашка байнача денал долча къовсамхой-интернационалистий.

Съездо хорж балха президиум. ВIашагIйохк съезда кулгалдара кхыйола органаш — секретариат, редакционни мандатни комиссеш.

Ден повесткеи балха порядоки чIоагIъю СССР профсоюзий XVI-ча съезде дувца оттаду укх тайпара дешаш:

1. Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совета отчет.
2. Центральни ревизионни комиссе отчет.
3. Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совет харжар.
4. Центральни ревизионни комисси харжар.

Къамаьл де дош лу КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста **Леонид Ильич БРЕЖНЕВНА.** ЧIоагIа, дIаьхдаь тIоараш детташ, ура а айтта тIаэц гулбеннараша новкъост Л. И. Брежнев. Леонид Ильича даьча кIоаргача а къыгача а къамаьлага чIоагIа теркам тIабахийта ладийгIар съезда делегаташеи хьаьшашеи, вай мехкарчеи доазол дехьарчеи итташ миллионаш болча радиола ладийгIачари телевизорашка хьийжачари. Зале хиннараша чIоагIа тIоараш детташ дуккхаза юкъагIаьхар из.

Новкъостага Л. И. Брежневга, съезда берригача делегаташкеи хьаьшашкеи ше йистхулаш ВЦСПС председатела А. И. Шибаева аьлар:

Вай профсоюзий съезд хьаеллар белгалдаьлар башха-дикача, дог тохадолийтача хIаманца. ХIанз къаьгга а кIоарга маIан дола а къамаьл дир вай съезде КПСС ЦК Генеральни секретара, вай массане а веза лоархIача Л. И. Брежнева.

Тахан вай доккха а сийрда а цIей да. Советски профсоюзашта Даьхено деннад цхьаькха а деза совгIат. Из совгIат кхолхаленца боча да вайна. Из деннад Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача шера. Из деннад вай профсоюзий 70 шу дузача шера.

ХIанзчул тIехьагIа, аьлар цо дIахо, Ленина шин ордена уллув профсоюзий байракха тIа къегаргья Октябрьски Революце орден а.

Хьамсарча Коммунистически партена, Советски правительствана, Хьона, веза Леонид Ильич тешам лу оаха вай мехка профсоюзаша кхы а хьинарегIа къахьегаргхиларах. КПСС XXV съездо оттаяь коммунизм хьалъяра Iалаьмате йоккха программа кхоачашъергхилар.

СОВЕТСКИ ПРОФСОЮЗАШ — ВАЙ ОБЩЕСТВА БОККХА НИЗ

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА къамаьл

Деза новкъостий!

Хьамсара хьаьший!

Сох тешам а бенна сона тIадиллад сийлени цунца цхьана дега тоам беши дола гIулакх — профессиональни союзий XVI съезда делегаташка Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетагара, КПСС ЦК Политбюрогареи Секретариатагареи дег тIара моаршал лулга.

Цехашкареи шахташкареи, стройкашкара, кхашкара, Iилман лабораторешкареи дешара заведенешкареи, паччахьалкхеи учрежденешкареи, творчески организацешкареи, вай дуккхача къамий Даьхен ерригача республикашкареи областашкареи, укхаза, укх зале, шоай дагардари опыти сийи къахьегама сийлахь-доккхача эскаро бахкийтараша.

Укхаза ба, мехка низи из хозлуш дегIаяреи ларде цун къахьегам уллачеи цун идеологи — марксизм-ленинизм — социальни прогресса лакхаленашка вай дIахьалхашкахьа дахара никъ хьеха седкъа болчеи турпалеча болхлой класса викалаш.

Укхаза ба, экономика чIоагIъечеи советски наьха вахар тоадечеи кхычунца хувца йиш йоаца дакъа юкъе хьош, долча вай ерригача парте, дерригача халкъо боккха мах беча юртарча дуккхамиллионни эскара викалаш.

Парте хьадда лоархIам бу профсоюзни болама юкъе тIатIа шерагIа колхозхой юкъеозаш хилара. «Профсоюзий болх чIоагIбар, — белгалдора В. И. Ленина, — из да юртарча пролетариата юкъе боаржабаь ца Iеш, къахьегача берригача ахархошта юкъе из боаржабар». (В. И. Ленин. Соч. бизза гул., т. 42, оагI. 170—171). Из Ленина васкет леррагIа вахаре чакхдоахаш да.

Съезда делегаташта юкъе дукха ба Iилма, техника, культура, искусства деятелаш, мехка интеллектуальни культурни низ алсамбаккхара белгалбоалляш лоархIам бола нах.

Укхаза болаш ба, бIаьрча хьанийцача вай гIулакхера нах оала а, общественни вахара моллагIча даькъе уж ца хилча йиш йоаца а, дукххача къахьегамхой викалаш а.

Къаьстта дега йIовхалца ала безам ба са укх зале болча, шовзткъе итт миллионал совгIа болча кхалнаьха-болхлой отряда викалаш болча профсоюзни болама активисткаех. Духхьал дIааргда аз: вай, маIа нах царна хьалхашка декхарийла да. Вай хIанз а де мел дезар даьдац цар. цIагIа а производстве а шолха ловш бола мухь аттача баккхара. Цудухьа дукхагIа бокъо я вай ноаношта, исташтеи йижараштеи цар сийдеш дешаш ала, шоаш ца кхобеш цар къахьегарах царна баркал оалаш дешаш ала.

Укх зале дукха кагирхой ба. Из иштта хила а деза. Уж мехка кхоане я. Из я дукха хаялалехьа обществана кулгалделга ший бе долларгдола тIехье. ХIаьта вай сатийна а да: вай тешаме, хила ма-йоагIара тIехье я.

Цу тайпара, новкъостий, съезде массе оагIорахьареи тайп-тайпареи болаш ба керттерча социальни группай викалаш, советски общества дерригa хIама хьадеши хIама хьакхоллаши дола низаш. Селла дукха викалаш болаш йолча съезда хьисап — из демократи, шийи овлаш халкъа вахаре кIоаргга чудолхаш йола вай демократи, социалистически демократи къаьгга хьахьокхилга.

Кхийна, дегIаена социализм хьакхолларо кердача тайпара оттадир мохк экономически, социально-политически духовни дегIабоалабара дуккха декхараш, кхы тайпа хиннал вай торопаш санна обществана эшараш а. Партеи халкъеи практически балха дуккха а оагIош кIоаргга эргайоахаш я. Дувцар йоккхача масштабий гIулакхех, човлханеча гIулакхех, ерригача общества санна хIара советски сага, хIара советски дезала а вахаре чIоагIа лоархIам болча гIулакхех да. Алхха цу гIулакхашта тIадерзаду вай парте XXIV-чеи XXV-и съездий решенеша, коммунизм хьалъяра цар оттаяьча стратеге — коталю йоаккхаш дIахьалхашкахьа дахара болама стратеге!

Советски Союз дегIаяра хIанзарча хан юкъо вайна массанена а тIабул боккха бехктокхам, вайх хIаранега шийгара, ший балхагара кхы а дукхагIа дIадехийт парте оттадаь декхараш кхоачашдеча доагIаш дола дакъа юкъедахьар духьа, из дизза доагIаш да профсоюзашта а.

ЧIоагIа тоам а хулаш ала йиш я вай, шоаш хьахиннача хьалхарча деношка денз вай мехка профсоюзаш партеца цхьана хьаяьхкай аьнна. Социалистически обществера профсоюзий моттиги лоархIами белгалбеш В. И. Ленина царех аьннад доал дара школа, боахам лелабара школа, коммунизма школа. ДегIаенача социализма хьалашка профсоюзий балха уж лостамаш дIадаьннадий-хьогI? А, даьннадац. Цул совгIа, цу хьалашка цар лоархIам кхы а лакх а лу кхы а биззагIа хьа а беллалу.

Советски профсоюзаш хила а хиннай хIанз юсаш а я доал дара школа йолаш. Цу тIа а, — из хьадда лоархIам болаш а да, — массови школа йолаш, итташ миллионаш болча наха производствана, паччахьалкхенна, обществана доал дара Iилма Iомаду школа йолаш.

Советски профсоюзаш хила а хиннай юсаш а я боахам лелабара школа йолаш. Цу тIа а, — из а хьадда лоархIам болаш да, — боахам социалистически лелабара школа йолаш. Вай общества производство къахьегамхочоа духьала латташ яц. Халкъа боахам дегIабоалабара, производство айяра ю йоакхон къахьегамхой къонийн хьаштийн, цар къахьегамеи вахареи хьалий ю йоакхои — иштта да профессиональни союзий ши оагIув йола цхьа декхар. Алхха ши оагIув йола цхьа декхар, хIана аьлча экономика дегIаяри дикагIа тоаеш эргаяхари — къахьегача сага, цун дезала, берригача гражданий вахара хьалаш тоадара тIабода шаьреи нийсеи никъ.

Советски профсоюзаш хила а хиннай юсаш а я коммунизма школа йолаш. Цу школе Iомалу коммунистически хьисапе баха а болх бе а. Цу школе хьахул къахьегача сага керда духовни сурт-сибат. Цу школе хьалкхеи къахьегарий — интернационалистий дика оамалаш. «Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!» яхача доврггдоацача лозунга мутIахьа хила Iомабу.

Ха дIайода, гонахьара хьал хувцалу, хьаувтт керд-керда декхараш, бакъда, Ленина хьийха никъ хила а хиннаб бусаш а ба ше мара боаца тешаме, ше мара боаца нийса никъ болаш.

Новкъостий! Са безам бацар шун съезде яржаргйола дискусси хьалхе а дIайолае. Бакъда, парте Центральни Комитета цIерагIеи цо тIадилларцеи къамаьл деш аз дувца йиш йолаш лоархI, профессиональни союзий къаьстта теркам тIабахийта безача гIулакхех, уж кхоачашдеча цар къаьстта доккха дакъа юкъедахьа дезача декхарех цхьадола хIама.

Экономика тIара дIадоладергда аз. Сенца эргаш да таханара ди? Хетаргахьа, экономически политика юкъмоттиге общественни производства эффективность, халкъа боахама дерригача доакъошка, ерригача участкашка балха дикал бахьан лоаттабу къовсам оттабарца.

Эффективности дикали — иттлагIча пятилетка керттера декхар. Бакъда дицдалийта йиш яц: цу лоацачеи нийсачеи формула лоархIам боврггбоацаш, цо шийи хьинаре, нах оарцагIбоаха хьисап доалдерггдоацаш, хIара денна тахка безам а боагIаш ше тахка веза: из кхоачашъяра дерригa а дой хьогI? Укхаза профсоюзашта йолаш я низаш тIадахийта, болх боаржабе моттиг.

Вай халкъа боахама дегIаенача масштабашеи из чоалхане хиларои ира оттадаьд планировани доал дари эргадоахаш тоадара, боахама еррига механизм тояра дош. Цу хьакъехьа дукха болх беш ба. Центральни планови боахамеи органаш я йоагIаш йола хьадда предложенеш кийчъеш. Из болх бIаьх ца бар лоархIаме да — парте Iалаьмате боккха лоархIам бу цун.

ХIаьта вай цIаккха а дицдолийтаргдац вож а. Социализм оалаш ма хиллара «лакхера» дика доал дара тIакхеташ экономически дегIадахкар сихдеш бола кхы цхьаькха а боккха низ болаш я. Из — «лохера» хьауха, нийсагIа аьлча, общества шийи кIоаргаленашкара хьауха творчески хьинар, инициатива, миллионий къахьегама энтузиазм.

Из — социализма сийлахь-йоккха совле. Из, — вай исторе хьадоладелча денз дулургмичад аьнна хийттар де, керда общество дегIаяра темпашца, цун вахара визацеи динамизмацеи деррига дуне цецдахаторо тийннача керттерча «къайленех» цаI.

Из фактор дIахо йодача хана а кхы кIезигагIа лоархIам болаш хургьяц вайна. Вахаро массаза а хьакхол дуккхача наьха инициатива керда формаш. Укхаза дукха да, новкъостий, шоах, профсоюзий балхах, творчески уйла хьаллаца, хIара предприяте, балха хIара участке хьадда актуальни дола декхараш кхоачашдара из тIаерзае харах тийша.

ХIаьта цунца дувзаденна, сона хетачох, хьалхара дар — из социалистически яхь йоаржаечара профсоюзий лоархIам. Дагадохийтаргда аз, 1920 шера а тIехь парте IX съездо профсоюзашта яхь вIаштIехьйоаккхилга тIадилла хиннилга. Цу лоархIамеча гIулакхах бола бехктокхам тахан а царна тIалатт.

Дизза доагIаш да социалистически яхь хIанзарча ханюкъа дикала керда гIулакхаш, керда башхалонаш йоахкаш дIаотташ хилар. Яхь тахан дIакъоастае йиш йолаш яц Iилма-технически революцех. Из тIа-тIа дукхагIа гуллуш я эффективностеи дикалеи проблемашта гонахьа. Из тIаерзаяь я халкъбоахаме юххера а хьахулараш дикагIа хилийтара, из айхха бувзам болаш я миллионий инициативеи шоаш ца кхобеш хьега къаи къаьгга хьагойташ йолча встречни планашца.

Яхь лелаеш хьалха латтараш, котбаьнараш гучабаьнна ца Iеш тIехьабусараш а гучабоал. Цунца яхьо гIо ду кхоачамбоацараш тоадара, дIахьалхашкахьа гIолга сихдара духьа тIехьаюса участкаш хьалхаяхара низаш тIадерзаде.

Цу дерригне а яхь вIаштIехьйоаккхилгах чоалхане, шаблон ца ловш дола гIулакх ду. Цу дерригне а профсоюзашта хьалхашка доккхий декхараш оттаду, экономикана доал дечара, организаторски массово-политически болх бечара цар лоархIам чIоагIбу.

Социалистически яхьа боарам яйбаларо профсоюзаш санна дукхача хIаманна декхарийла бу боахамий кулгалхой, предприятей администраци. Наьха энтузиазмах харцахьа пайда эца йиш яц. ДIадоладаь беркате гIулакхаш, дика инициативаш хестаярал совгIа гIулакхашца хьаллаца а еза. Пайдане дола дIадоладаь цхьаккха а гIулакх дов йиш яц. Иштта оттаду парте дош.

ГIулакх иштта оттадаро яхьа экономически эффективность совъялга Iалашлу. цу цхьан ханна айбу наха кхетам балара цун лоархIам. ХIаьта из дицдалийта йиш яц. Яхь керда саг хьалкхевеча кхычунца хувцалургдоаца хIама да, цо гIо ду из политически дегIавара а нравственни эргавоаккхаш тоавалара а.

Яхьа къаьгга бола политически лостам къаьстта хоалуш гучабоал къахьегамца коммунистически хьисапе гIулакх хилара боламца. Цига дакъа лоацаш ба итташ миллионаш нах. Бакъда укхаза керттердар дукхал а доацаш дикал да. Цудухьа коммунистически къахьегама бригадаши ударникаши яха цIераш луш массазза а ларде лувца еза **«Селла сийлен цIи яккха еза** йIаьхха ханеи тIагIерттаи къахьийга, бокъонца коммунистически дар хьадеча бакъбаь **практически** толам баьккха», (В. И. Ленин. Соч. бизза гул., т. 39, оагI. 26), аьнна йола ленински указани.

Цу дешай уйла елаш, новкъостий. Цар хьагойт гIулакхага политически, партийни хьажар. Цар тешаме духьале оттаю формализмана, казенщинана, моттийта леладечунна, вай, коммунисташа геттара цIенхаштта цIаькхаза а ях аз, геттара цIенхаштта къовсам лоатта ца бича йиш мел йоацачунна духьала.

Профсоюзий боккха лоархIам бола балха цхьаькха доккха цхьа дакъа — из къахьегама дисциплина чIоагIъяр.

Советски саг — шийи мехка да. Из — цаI мара воаца общества низи рузкъеи хьакхоллар. Халкъо мара кхыю пайда эца йиш яц вайцига общественни къахьегамах хьахинначох. Бакъда **вайна хьалхара къахьега а** саг вац. Из да хIаране шийна хьалхашка шийна эхь хетаргдоацаш, новкъосташта хьалхашка цIийнала ца везаш болх бе беза яхилга.

ХIаьта цудухьа бокъонца доагIаш да хьалха латтача болхлоша, къахьегама ветеранаша, бIаьрчача коллективаша балха сага сий дицдерашкара, дисциплина телхаерашкара, халкъа рузкъа ца лорадерашкара, дукхагIа хьадеха а бехктокхаме оза а беза яха дош айдаьлта. ХIаьта шун духхьалара декхар, новкъостий, ерригача профсоюзни организацей декхар — цу дог цIенача къахьегарий оазаш мамогга хьаллацар!

Цу деша ирал йоашхаш яц дисциплина вогIа хиларца. БIарчча хьанийцача гIулакх иштта латтац. ХIаьта вай теркал ца дича далац кердача техникои технологеи, отраслейи производствайи дегIаухача вIаши долча бувзамаша, вай боахама хIанзарча дерригача сибато дIадеха кердадараш.

ХIара нарушенех, къахьегама, планови, технологически гIулакх чакх ца даьккхача хIара моттиго деш дола зе тахан чот яь варгвоацаш лакх ма лой. ВIаши тарде йиш йий белаца лаьтта оахкаш воаллачо во болх барахи гIабоаха экскаватор сеца латтарахи хулаш дола зенаш? Цхьан цехо болх ца беш ха яккхаро дуккха эзараш зенаш де тарлу бIаьччача завода, хIаьта юххера а бIаьрчача отраслена.

ХIаьта мел боккха лоархIам болаш дIаэттад хIанз балха ха кхоелга! Ераш я мохк бIаьрчча хьайийцача цхьан минута мах бовзийташ йола цифраш. Минута хьаю шин миллионал совгIа киловатт-сахьат электроэнерги, лоаладу 300 тонн гаргга болат, цхьа эзарнел совгIа тонн мехкдаьтта, цаIи ахи эзар гаргга тонн кIор, 650 эзар кубически метр газ йоакхх. Балха хана цхьа минута йоаяр мехка масштабашка диллача ши бIаь эзар саго дийнахьа дергдар доадара нийсса да.

Иззал ба балха цхьан минута мах. Халахете а, вайна цкъаза дицлу из. Из иштта децаре балха хьа ца ахарахи сеца латтарахи довш дар миллионаш сага-деношца лоархIаш хургдацар. Гулбеннарий дог дохаде лац сона. хIаьта а ала декхарийла ва: беззача тайпара тIатеIа къовсам лоаттабац профсоюзни организацеша балха ханах бизза пайда эцара тIехьа.

Парти профсоюзашка хьеж производства ерригача участкашка къахьегама дисциплина чIоагIъе хьадда гIо де могаргдола боккха низ из хиларах тарра. Цу тIа а, вай социалистически строях йоахкача средствашцеи методашцеи из чIоагIъе—бехктокхами сакхетами хьалкхебарца материальни моральни стимулий уйла яь оттаяьча системаца, новкъосташха критикеи самокритикеи ярца, коллективо хIара денна воздействи ярца.

Новкъостий! Экономически проблемаех дувцаш, ца хьоахадеш дита йиш яц юрта боахам дегIабоалабеча сагота латта цхьадола дешаш. Из хIанз дувцара доккха бахьан да профсоюзий кхыча цхьаккха съезде селла дукха юртарча къахьегарий викалаш ца хиннадаь а.

Вай доккха декхар оттадаьд — дикал лакха йолча, дикачеи тайп-тайпарчеи кхачап тоаращца баха нах Iалашбе. Цунца дувзаденна хIанз къаьстта лоархIам болаш эттад дулхеи дулха продукташи дукхагIа яхара гIулакх. Долче — хьайбай боахам дIахо дегIабоалабар. Шеко яц из дош вай къоастадергхиларах. Дерригa гIулакх из сихагIа къоастадарах латташ да. Алхха цунна тIадерзадаь хила езаш я юрта боахаме болх мел берий уйлаши низаши.

Вай лерхIар — хьайбай боахам промышленни ларда тIа баккхар. Эттара хьалха боахамий юкъарча кооперироване, специализаце, концентраце ларда тIа. ХIаьта цу наькъах долхаш вайна карагIдаьннар кIезига а дац.

Цунца цхьана вайна бIарга ца гуш диса йиш яц берригa хьайбай боахами доакъараш доахилгеи индустриальни ларда тIа даккхара дикка ханаш эшаргйолга.

Из чоте а эцаш Центральни Комитето цкъа хьалха даьха Iийнадац цу хьакъехьа харцахьа никъ ма лаца, сих ма ле, специализированни боахамех дегондало а еш колхозашкареи совхозашкареи фермаш дIаяха сих ма ле яхаш. Халахете а, массанахьа а ладувгIанзар оаха могадаьчунга. Иштта мара дашха йиш яц тIехьарча шерашка хьакхарчаш леласIга дита, коа тIара оалхазараш ца леладеш йола колхозаши совхозаши дукхагIхиларах дола сатем боабу бакъдар. Баха нах хадданза дулхаца Iалашбелга хIанз а вIаштIехь ца даьннача хьалашка из тайпа хIама ла йиш яц, из нийсача наькъа тIа даккха деза. Цу тIа а, тIайоагIача хана а, экономически из нийса долча моттигашка колхозашкареи совхозашкареи хьайбай фермаш дIаяха йиш яц.

Кхы цхьаькха кIезига лоархIам боацача резервах ала доагIа. Кхачан паччахьалкхен товарни ресурсаш хьаяра ларда — из общественни производство. Цу цхьан ханна лоархIам болаш да наьха шоай доалахьарча подсобни боахамех пайда эцар.

Цу балха аьттув балара гIо де деза моттигерча органаша, колхозаша, совхозаша. ЦIенхаштта гIо де йиш яр потребительски коопераце а. Къаьстта аьлча, бакъахьа хургдар юрта бахача нахагеи колхозашкеи совъяьнна йола юртбоахама продукци йохкилга вIаштIехьдаккхара боккха бехктокхам цунна тIабиллача.

Хьайбай боахама эшараш дукхагIа хулаш латтаро кердача тайпара хьажа везача оттаву кхыча дешашка а. Вай нийса лаьрхIа а лаьрхIад лархIа а лоархI ялат доаккхилга юрта боахам дегIабоалабара лардий ларда йолга. Бахача наха маькх лоаттаяра тоъал ялат да вайта. ХIанз дувцар кхыча, кIезигагIа лоархIам боацача ялата проблема вокх оагIонах да — фуражни ялата дукхагIча маьхе йола культураш алсамъяхар, цар дикал айяр. ЛоархIам болаш да иштта хиш декха цон хьокха моттигаши даьгIенаши, люцерна дIаюв кхаш шердар.

Кхачаница баха нах хадданза Iалашбаро дIахо дIадех, юртбоахама продукци дIа-юха кхухьилга, из дIаоттаяь лоаттаелга, чакхйоахилга цIенхаштта тоадар. Уж декхараш кхоачашдара гIо дергда мехкарча дерригача кхачан гIулакха доал делга эргадоахаш тоадаро. Цу лоархIамеча гIулакха хьакъехьа предложенеш кийчъелга сихде деза.

Вай съезд гулъеннай, новкъостий, юрта боахама эггара бехктокхаме йолча, кхашкара балхаш даржа доладеннача хана. Ялаташ дIадувча колхозхошеи совхозий болхлошеи доккхий толамаш дахар сайна ловлга дIаалар духьа хIанз се укхаза хиларах пайда эц аз.

Новкъостий! Парте хьалхарча плане оттадаьд советски наьха вахара материальни культурни боарам айбара декхар. «Деррига а сага, деррига а сага духьа!» яха вай программни лозунг эзараш, эзараш дола практически гIулакхаш деш чакхдоах цо.

Шоана ховш да, цу даькъе деш дола хIамаш мел дукха да. Алхха укх тIеххьарча беташка тIаийцай массехк керда лоархIаме решени. Царех цхьанне тIа оттадаьд 30 миллион совгIча советски къахьегамхой ахчан доходаш лакхъелга. ШоллагIъяр наха хадданза хоатташ дола тovараш дукхагIа хьаделгеи цар дикал лакхъелгеи дувцаш я. Цу дерригача лостамашка дIахо бергба болх. Шеко яц, халкъа вахар тоадарца дувзаденна дола декхараш кхоачашдеча юкъе профсоюзаша оидда дакъа лоацаргхиларах. Духхьал сага духьа, цун хьаштий духьа ма леладой профсоюзаша шоай гIулакхаш.

Циттара хьадоагIаш да къахьегама хьалаш тоадара, кулгкара беш бола болх, квалифицированни боаца, физически хала къахьегам кIезигбара, профессиональни лазарашки производстве хула човнаши юкъера дIайоахаш дола хьал вIаштIехьдаккхара хадданза йоакхо яр керттера лоархIам белга.

Iалаьмате дукха ахча а хьежадеш промышленность, юрта боахам, гIишлошъяра гIулакх, транспорт технически кхы тIа а кийчъелга къахьегама хьалаш тоадара, ерригa производствашка сага кхерам боацаш, паргIата хилийтара хоадамболлаш дола гIулакх санна лоархI парте. Вай лерхIар укх тайпара ала мегаргдолаш да: кхерамзлеи техникагара кхераме йоацача техникага. Вай цу наькъа тIа даьннад, хIаьта кхы лоарзагIа ца доалаш цу наькъагIа дIа а гIоргда.

Цхьабакъда, перспектива шаьра къоастаеча хана бIаргаго доагIа хIанз, тахан вайна гонахьара дар а. Къахьегама хьалашцара дерригa гIулакхаш вайцига дика вIаштIехьдаьннад ала йиш йий вайга? Халахете а, яц. Администраци а профсоюзаш а цIенхаштвача кхоачамбоацараштa лалла гIолла тIехъювлаш, къахьегама хьалаши кхерамзлеи техникеи тоаяра тIаерзаяь мероприятеш цар шоллагIча даькъера гIулакх санна лоархIаш, коллективни договораш тIа оттадаь декхараш кхоачашдарах дош ца хеташ леладеча гIулакхашца машар беш йола моттигаш нийслу.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА КЪАМАЬЛ

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

Ер шу доладеннача юкъхье ВЦСПС-о еннача предложенегIа соцам баьб халкъа боахаме къахьегам дIахо дикагIа лорабарен кхерамзлен техника тоаярен хьакъехьа. Цхьабакъда цу тIа сапа езаш яц профсоюзий инициатива. Белгалдаьр чакхдаьккха хила деза. Ишта да министерствашкарен ведомствашкарен, берригача боахама кулгалхошкара тIагIорттадаь хьадехар. Профсоюзий лоархIамегIара декхар а да из.

Де дезаш дукха хIамаш да предприятешка общественни кхачани бытен гIулакхаш тоадара а. Цу дешашка, вешта, саго болх беча моттиге цун хьаштаща дувзалуча дерригача кхыча дешашка а санна, доагIар дизза хьадехаш, шоай хьинар айдеш хила еза профсоюзни комитеташ.

Сага йоакхо елга, кхетадеш ма-дарра, заводской проходнойра ара воаллача чакхдоалаш дац, чакхдала йиш йолаш я дац. Вай социальни политика Iалавмате доккха дакъа советски наьха быт тоаярца, цар унахцIенонн салаIарен, къахьегамхойн цар дезалей шоай мукъача ханах кхетамца, шоашта а обществана а пайдана хургйолча тайпара шоай хьаштдар де йиш хилийтара йоакхо ярца дувзаденна да. Технически творчество, физкультурей спорти лелаяр, художественни самодеятельность — уж дерригаш а миллионаш болча наха эшаш дола хIамаш а хинна дIаэттад. Цу гIулакхна профсоюзий Iалавмате йоккхий торонаш я, де дуккха хIамаш да.

Къаьстта белгалдаккха дезаш лоархI аз: партийни организацеш меттел, профсоюзаш а юстара латта йиш яц чуIе цIенош, берий учрежденеш, школаш, больницаш, клубаш, стадионаш хьалъяра тоъал дукха ахча дуккхача республикашка, краяшка, областашка шерра-шера пайда ца эцаш дусача хана. Вай декхарийла да, новкъостий, — парти а профсоюзаш а, — цунга цIенхаштта а теркам тIабахийтта а хьажа.

Сага йоакхо яр — эшача материальни хIамашца цунна кхоачам белга хинна Iац из. Делегаташка айса къамаьл деча хана гIулакхна моральни, нравственни оагIув белгалъяккха безам бар са. Башха дукха рузкъа дIадахийта дезаш хIама дац укхаза. Цхьабакъда динза даргдоацаш да цхьаькха — массе меттен хIара деннен сага терко яри цунна фу эш хари.

Къоаночоа ший къоанал фу даь йийолийтаргья? Инвалидагара бала фу даь байбергба? Бокъонца хинна е хетаргахьа хинна бохам фу даь тIера боаккхаргба? Вахаро хIара гIамел баьккхача метте уттаду цу тайпара дешаш. ХIаьта уж къоастаде а деза, духхьал сагаца боча гIулакхаш леладара йоккха говзал хадданза эргайоахаш тоа а еш. ХIаьта вахара шийна юкъе йола профсоюзаш мара кхы малав хIара советски сага кхелаш, ираз шийх тийша долча цу доккхача гIулакхна юкъе хьинаре дакъа лаца дезар.

Новкъостий! Парте эггара чIоагIагIа лоархIам бу производстве демократически хьисапаш дегIаккхувлара. Социалистически обществера къахьегаш вола саг — уж яле а е кхыяле а йола операцеш, уж яле а е кхыяле а йола указанеш механически кхоачашъер вац. Цунна лоархIаме да ше хьийгача къих юкъарчал доашаш хьахнинар меттел, юкъарча къахьегама процессера цун моттиг а лоархIам а. Юкъарча гIулакхна юкъе дакъа лаца безами торон хилар къахьегама гIулакхашта йоккха стимул я, шерра, паччахьалкхен хьисапагIа уйлае, юкъара еш йола йоакхо ше ер санна лархIа Iомаву цар.

Ше яхачунга ладувгIилга, ше лоархIилга, социальни боахамен планаш кийчъеча хана ший позици бокъонца теркалъелга болх беча сага ховча моттиге мара — алхха цига мара хеталац цунна шийх производства бокъонца вола да, шийх кхела да. Иштта вIашагIдоахкаш да политически декхараши производственни декхараши.

Производствана доал де тIа-тIа дукхагIа къахьегамхой юкъе а увзаш. профсоюзаша деш дар социалистически демократизма белгалонех цаI мара яц. Боккха общественни низ а хинна латта профсоюзаш бокхагIча лоархIаме я ерригача вай политически системе, социалистически демократи дегIаккхувлача. Вайна юкъмоттигера дош хила а хиинад, хург а да, демократи яхача деша бокъонца дола маIан, хIаьта белгтала аьлча — халкъа Iаьдал, вешта аьлча паччахьалкхени общественни гIулакхаш къестадеча юкъе наха дакъа лацар, вешта аьлча, В. И. Ленина яьххача тайпара, «халкъо бокъонца ше шийна доал дар» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 34, оагI. 316).

Социализми демократи вIашагIдала йиш йоацаш ши хIама да. Коммунизм хьал а еш, вай тIа-тIа шерагIа дегIаккхувларгьй демократи. Кхетадеш ма-дарра, деш дола къамаьл социалистически, вешта аьлча политически а, социальни а, экономически а сфераш чулоацача демократе хьакъехьа, эггара хьалхарча аргIанна социальни нийсхон цхьатарра социальни бокъонаши Iалашъеш йолча демократе хьакъехьа да.

Новкъостий! ХIанз мехка я 700 эзар хIана яц аьнна юххьанцара профсоюзни организацеш, ах миллион гаргга цеховой комитет, ши миллионни ах миллионни профсоюзни группа. Бокха ба из. ХIаьта из ния пхе шера планаш кхоачашъяр духьа, производства эффективность лакхъяри цун дерригa дикала хьоккхамаш тоадари духьа лоаттабеча къовсама хьалхарча юкъиге латт. Къахьегача ерригача коллективашка, вешта аьлча духхьал политикан экономикан доккхий дешаш практика меттала доахача, вахарцара, обществацара наьха гIулакхаш дуккхача даькъе хьахулача моттигашка ба из наз.

Саго болх беш йола коллектив — из цунна ший тайпара цIа а, дезал а, школа а я. Духхьал циггача цхьан ноахалтара вокх ноахалга ювл профессиональни опыт, говзал, тешаме къахьегара оамал. Духхьал циггача — дег чура дег чу — тел кагирхошта коммунистически идейность, парте гIулакхна тешаме хулга, массаза а хьалхашкахьа, эггара халагIча, эггара хоадамболашагIа йолча участкашка хила кийча хулга.

Профгруппа йоацаш, профком е завком йоацаш мишта хул къахьега коллектив аьнна хеталу. Миллионаш болча профсоюзни активисташа, цу хьинаречеи инициативни наха, шоаш раьза хиннеи шоашта болча аьттон духьа доацаши дика, йоакхо еш новкъостал ду хIара къахьегамхочоа, хIара дезала. ТIаккха общественнико атта доацаш, селлара пайдана хьега из къа массаза я кхетадеши баркал оалаши хилда.

Белгалдаккха кхы цхьаькха цхьа хIама а да са, новкъостий. Эффективностан дикалан тIаберзабаь парте лаьца никъ айхха бувзам болаш ба аьнна хет сона, берригача вай общественни, цу даькъе профсоюзни а, балхаца. Мероприятей дукхала тIехьа ада дезаш дац. Хьисап дергда вай, сов каст-каста, сов йIаьхача хана хилацал-теш вай заседанеш? Сов дукха Iоадацал-теш вай тайп-тайпара каьхаташ — распоряженеш, решенеш, соцамаш, — дукхагIча хана цу каьхаташа вахаре хувцар фуд а ца хьожаш? Хаьдда политически лостам, корта болаш дола гIулакх, даьчох хьахур — уж керттера хIамаш да общественни балха мах бе мегаргболаши мах бе безаши дараш.

Новкъостий! Советски профсоюзий шоай доалахьа йоккха материальни база а дуккха финансови ресурсаш а я.

ХIанз парте XXV съезда решенешка хьежжа производственни профсоюзий структура цIенхаштта эргайоаккхаш, цар гIулакхий формаши методаши тоаеш латт. Цунах, шеко йоацаш, дикадар хургда профсоюзий балха.

Шоай бокъонаш чакхъяхара шортта формаши средстваши я профсоюзий — болхлой собранеш, массаза а болх беш йола производственни совещанеш, коллективни договораш. Закон арадоаккхилга хьалхадаккха бокъо йолаш я уж. Лоацца аьлча, бокъонаши торонаши шортта я профсоюзий. ЛоархIаме да царех биззан дикагIеи пайда эцар.

Аз дош лу шоана, новкъостий, профсоюзаша боахамхошкара, администрацегара деха доагIаш хьадехаш мел дола хIамаш парте, тешшаме, хьаллоацаргхиларах. Теркам тIабахийталаш «деха доагIаш хьадехаш» яхача дешашта.

Новкъостий делегаташ! Вай ха — къахьегача сага дерригдунен-исторически лоархIам тIа-тIа дукхагIа лакхлу ха. Массе а метте машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлен бахьан долаш, къамий кортамукъален социальни прогресси бахьан долаш лоаттабеча къовсама хьалхабаьнна болхараш къахьегамхой ба. Цивилизаце кхелаш шоай бе ехк цар. Уж тешаме, низ болаш кулгаш да!

Болхлойн профсоюзни боламе хиннача дикача хIамай юкъарча бIарччача лостама вай парте мах баьб эггара тIехьарча съездашка. Вай теркалдаьри теркалдери болхлой болам тIа-тIа дукхагIа общественни прогресса лоархIаме фактор а хинна дIаотташ латташ хилар да. Цунца цхьана тIа-тIа дукхагIа лакхлу историна хьалхашкара цун бехктокхам. Цунца дувзаденна да дерригача дунен тIарча къахьегача эскара цхьоагIо — социальни прогресс бахьан долаш лоаттабеча къовсамера, машари халкъий кхерамзлен бахьан долаш лоаттабеча къовсамера цхьоагIо дIахо чIоагIъянза ярг ца хилар.

Дунен массе миIнигера делегацеш яьхкача профсоюзий XVI-ча съездо геттара дика хьахьокх, пролетарски солидарноста лозунг лоархIаме хилар, тешал ду, цун лоархIам бе-беча мехкашка дика кхетабеш хилар. Мукъаба сона, доазол дехьара баьхкача берригача хьаьшашка дег тIара моаршал дала!

Вай дог тийша да, болхлой класса тайп-тайпарча теченешта юкъе цхьана леладу гIулакхаш — къаманна чухьа санна, иштта дунен халкъашта юкъе а — вIаштIехьдахара аьттув бола хьалаш тахан нийслуш хиларах. Каст-кастагIа хулаш йола тайп-тайпара лостамаш долеш йолча профсоюзашта юкъера контакташ а кхыча общественни низашца цар леладу гIулакхаш а чIоагIлуш доагIа.

Вай могадеш да юкъара позицеш лахари дунен халкъашта юкъерча йоккхагIа йолча профсоюзни централшта — Дерригдунен профсоюзий федерацена, Дунен халкъашта юкъерча мукъача профсоюзий конфедерацена, Дерригдунен къахьегама конфедерацена — юкъе цхьана леладу гIулакхаш вIаштIехьдахарах новкъостал деш дола моллагIа гIулакхаш.

Дунен халкъашта юкъерча профсоюзни болама цхьоагIо вIаштIехьъяккхар — из йIаьхен чоалханен процесс яле а, вай дог тийша да. тIа-тIа тоалуш ...

болх ба а баьб. берг а ба духхьал цу перспективана тIаберзабаь.

Арахьара политически дешаш дувца волалуш, белгалдаккха безам бар са, дунен халкъашта юкъерча гIулакхий даькъе вай партей Советски паччахьалкхенои баь болх — боккхен хьинарей болх — XXV-ча съездо тIайиначa, машари дунен халкъашта юкъе цхьана леладу гIулакхаши бахьан долаш лоаттабеча дIахорча къовсама программага хьежжа баь а беш а хилар. Из программа ше а, кхетадеш ма-дарра, цхьан шера лаьрхIа хинна мича Iа. Цхьабакъда цхьан шера даьраш а дац кIезига.

Эггара хьалхарча аргIанна доагIа из вежарашха йолча социалистически паччахьалкхений цхьоагIо чIоагIъяра, массе оагIорахьара цар цхьана леладу гIулакхаш кIоаргдара.

ТIа-тIа дукхагIа хулаш доагIа социалистически мехкий кулгалхошта юкъера бувзамаши контакташи. КПСС XXV съезд хинначул тIехьагIа дIаяхача хана кхозза — Берлине, Бухаресте, Москве — цхьана вIашагIкхийттаб вежарашха йолча партей кулгалхой, Крыме хинна беседаш вIалла ца йийцача а. ХIанзза, дукха ха йоацаш, Софие хилар дунен халкъашта юкъерчеи идеологически дешашта болча ЦК-ай секретарий аргIанара, хIанз дивзлагIа вIашагIкхетар. Хургйолаш я организационно-партийни балха дешашта болча ЦК-ай секретарий совещани, Варшавски Договора мехкий кхыча мехкашнарча гIулакхий министрий комитета хьалхара заседани.

Вайна гаьна даьннача 1914 шера империалистически тIемо юкъедерзадаьча, моастагIалои гоамалон дийкъача дунен тIа Владимир Ильич Ленина, дIахо хургдолча хIамай уйла а еш, яздаьд: «Социалистически боламо... адамий общежите керда лакхера формаш кхолл, моллагIча къамах болча къахьегача наьха законни хьашташи прогрессивни уйлаши духхьашха интернациональни цхьоагIоне кхоачаш а ергйолаш... (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 25, оагI. 39 — 40).

Тахан социалистически паччахьалкхений бокхача барт тайнача цхьатарра бокъонаш йолча дезала реальни практика а хинна дIаэттад из. Вежарашха долча мехкаша вIаши цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладара массе оагIув чулоацаш беча балха юкъеэзай централни кулгалду органаш меттел, практически вай партийни, советски, боахама организма ерригa звеньяш а, хIаьта иштта общественни организацей шерра сеть а, цу даькъе, кхетадеш ма-дарра, вай мехка профессиональни союзаш а.

БIаьш, эзараш советски нах ба тахан вежарашха долча мехкашка болх беш, масала, Польшера «Катовице» яха Iалавмате йоккха металлургически комбинат санна йола лоархIамегIара халкъбоахама объекташ хьаяра вай доттагIашта новкъостал а деш. Вай мехка къахьегаш а кIезига бац вежарашха долча мехкашкара болхлойн специалисташ. Социалистически мехкаша цхьана хьалбеча гIирсо — Оренбург — СССР Малхбузехьара доазув яхача газопроводо соахка цхьа эзари ши бIаьи километр гIа баьккхаб дIахьалхашкахьа. Пхийтта эзар сагах латтача гIишлонхой интернациональни коллектива боккха толам ба из. ХIанз гаьна дац цар юллаш латта, Европе эггара йоккхагIа йола, магистраль болх бе йолалургйола ди.

СЭВ-а членаш долча дерригача мехкаша дакъа лоац Кубера никелеви индустри дегIайоалаеча. Iалавмате боккхача лоархIаме я СЭВ-а членаш долча мехкаша атомни электростанцеша оборудовани хьаеча дIайолаеш йола специализаци кооперации.

Цу гIулакхашка аьннан вай массава а, бокъонца иштта хила доагIаш лоархI вай из. Из а во дац. Из — дика да, айхха цхьана леладу гIулакхаш вай сакхетама. вай дерригача вахара органически дакъа а хинна дIаотташ хилча.

Социалистически мехкий халкъаш вIашагIа дувзача вежарашха долча гIулакхий овлаш мел низ болаши лоархIамеи да хьахьокх, халкъа Венгре сийлахьча предприяте — «Красни Чепела» коллективо дукха ха йоацаш дIадоладаьча башхадикача гIулакхо. Чепельшаша Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарэ, сийна социалистически яхь йоаржаьй, хаьдда декхараш тIайийцад шоашта Советски Союзе кхухьийта экспортни поставкаш ханал хьалха кхоачашъе. Иззамо инициативаш дIайолаяьй Болгарен Германски Демократически Республикаи, Польша а Чехословаке а болхлоша.

Мукъаба сона, Октябра гIулакхацара, вай мехкацара, вай коммунистически балхацара солидарность селлара дикен лог гIоздоаккхаши хьахьокхарах укх съезда трибунера вежарашха долча мехкий къахьегамхошта цIенача дег тIара баркал ала. Вайна массанена а хетар аргда мотт сона айса, нагахьа санна советски болхлой классо, берригача советски къахьегамхоша доазол дехьарча шоай новкъостий дикача инициативашта дала доагIача тайпара жоп лургда, коммунизм хьалъеча, вай айхха цхьана леладу гIулакхаш дегIаккхувлача керда хIамаш карагIдувларца жоп лургда аьнна аз оале.

Нагахьа сана уйла йича, новкъостий, бIарчча хьайийцача укхаза вайна гуш дар дикалга диллача керда гIулакх да — лерхIар цаI хиларо дегаш уравттадеча, керда дуне хьалдеш боахкача миллионаш а миллионаш а барий интернациональни болам. Из Iалавмате боккхача лоархIаме гIулакх да, цун кхоане йоккха я.

Воай арахьарча политике вай а вай социалистически цхьоагIонхоша а лорзагIа ца доалаш дIахьу ленински машара никъ. Колониальни Iазапах мукъадаьннача мехкашца цхьана леладу гIулакхаш дегIаккхувлаши кIоаргдеши, реалистически уйлаш йолаш долча буржуазни паччахьалкхений гIозарашца, тарлуча метте, дIа-хьа гIулакхаш а леладеш, социализма мехкаша хьаувттаю дунен политически климат тоаяра тIаерзаяь хаьдда инициативаш. Духхьал цу тайпара предложенеш яр Варшавски Договора юкъе дакъа лоацараша шоай Политически консультативни комитета ноябрьски совещане еннараш а. Социалистически содружества машари халкъий кхерамзлен бахьан долаш лергIа лоаттабу къовсам европейски дунен халкъашта юкъерчеи общественносто шерра кхетабеш ба.

Капитализма дуне тIа хIанз а долаш да, дунен халкъашта юкъера конструктивни диалог толхаяр дезаш дола доалера политически гIозараш. Къаьнарча дунен реакционни низий машар бе безам бац кердадар дегIаахарцеи чIоагIдарцеи.

Масала, цхьаккха дича а машар бе тигац цар колониальни Iазапа кIалхаръяьннача Африкан Азеи паччахьалкхений паргIатача, кхычарех тийша хIама доацача политикацеи уж прогрессивни наькъагIа дегIаахарцеи. Цунна дола эггара тIехьара масалаш — Заирерча тIемаца гIеттача чухьарча довна НАТО мехкаш юкъегIортари Ангола Халкъа Республикана духьала керда йолаяь меттIаьлей кампании. Цу хьакъехьа дувц тийшача балхагIа нах боабеш хиларо а; иштта боабаьб укх деношка къамий-кортамукъален къовсама боккхий лидераш — Конго Халкъа Республика президент Мариан Нгуаби Ливана прогрессивни Социалистически парте председатель Камаль Джумблати. Уж боабар дег тIарча гоамалца харцахьа лоархI советски наха.

Кхы кIезигагIча низаца чакхъяхац социализма дуненна духьалара «операцеш». Социалистически содружество мелъе гIерт цун доакъашхой цхьоагIо тайп-тайпарча наькъашна кIалгIолла бухъяккха дагахьа. Социалистически строй мелъе гIерташ хIамаш леладу.

Социализмана духьала дола моллагIа тайпа низаш вай мехкашта чухьара коралар ловра вай моастагIашта, хIаьта Iазапе йохка, йоацаен йола классаш а, е Iазапе доахка, доацадеш дола къамаш а социалистически общество ца хиларах цу тайпара низаш доацаш доладаь, моллагIа цхьа пайданна доацар хьадага а лаьце, харц хабараш ара а доахаш социалистически мехкашка «чура оппозици» я аьнна хетадолийт. Духхьал цу бахьанагIа гIар нийю социализма мехкашка «кхы тайпа уйлаш яраш» оаларий хьакъехьа, дерригача дуненна хозаш цIогIа детт социализма мехкашка «сага бокъонаш телхаяра» хьакъехьа.

Фу аза мегаргда цу хьакъехьа? Вайнга дийхкадац дукхагIчар санна ца еш «кхыча тайпара уйла елга», общественни вахара уж яле а е кхыяле а йолча оагIой критически мах белга. Корта я болаш, гIулакхна новкъостал де а лоаш критика еш болча новкъостех бакъахьара критикаш лоархI вай, царна баркал а оал. ГIалат баьнна критика еш бараш деша маIанах кхеташ боаца нах лоархI вай.

Кхы тайпа да гIулакх вай обществах дIахаьда массехк саг социалистически стройна духьала чIоагIагIа гIертача, антисоветски гIулакхий наькъа тIа а баьнна, законаш телхадеча, тIаккха, мехка чухь ког гIортолга а йоацаш, шоай оагIув хьаллоацилга доазол дехьара, империалистически подрывной — пропагандистскии разведывательнии — центрашкара дехар деча хана. Вай халкъо дIадех, цу тайпарча, дий хьона, деятелашца, социализма моастагIащца, шоай даьхенна духьала баьннарашца, империализма гIончашца, кхы меттел агенташна а санна хулга. Кхедатеш ма-дарра, цар хьакъехьа вай чакхдоах, доахарг а да закона тIа оттадаь гIулакхаш.

ХIаьта цу гIулакхна цхьаккха а вайна раьза воацаш ма хилва: 260 миллион болча советски наьха бокъонаш, паргIатонаш, кхерамзле цу тайпарча дIахаьдарий гIулакхех лораяр — из вай бокъо хинна ца Iеш, вай деза декхар а да. 60 шу хьалхагIа Ленина парте кулгалца социализми коммунизми хьалъяра наькъа тIа даьннача халкъа хьалхашкара декхар. Социалистически Даьхе, ший IаьдалагIа дахара бокъо лора а еш, фашистски агрессорашта духьаларча Сийлахь-боккхача тIем тIа 20 миллион са духхьал халкъий паргIатон бокъонаши бахьан долаш дIаденнача а ший наькъа тIара цIаккха а даргдоацача а халкъа хьалхашкара декхар!

ХIаьта, Советски Союзах лаьца аьлча, вай кхыча мехкий чурча гIулакхашта юкъегIертац, бакъдар аьлча, империализма дунен тIа лелача порядкай хьакъехьа бокъонца хаьдда воай уйла йолаш вай, дале а, — хIаьта из уйла вай къайла а кхахьац. Капиталистически мехкашцара гIулакхаш вай, бокъонца КПСС XXV съезда решенешка хьежжа, йIаьхача хана вIаши гIойле йолча тайпара бе-беча сферашка массане а юкъара машар чIоагIбар духьа цхьана леладеча гIулакхий ларда тIа вIаштIехьдаха гIерт.

КIезиг-дукха аргда аз цу даькъе хIанз гIулакхаш мишта латт.

Эггара хьалха дикача оагIорахьа дегIаахара вай массаза а чIоагIагIа лоархIам баьчен бечен советско-американски гIулакхий хьакъехьа. Укхаза хIанз гIулакх белгалдоаккхараш, аз-м аргдар, керттера кхо фактор я. Хьалхаръяр — из я 1972—1974 шерашка цхьана гIулакхаш леладара хьакъехьа даьча лоархIамеча договорийи соглашенийи хьисапера оилда база. ШоллагIъяр — белгалларча хана юхасеца латта хьал. Американски оагIоно юххьанца вIашагIкхийттача Штаташка хоржамашта хьалхара кампани бахьан долаш да йоахар из, цхьабакъда кердача администраце Вашингтоне Iаьдала керте латташ баькхача шин бетто из хьал дIадаккха безам хилар хьахьокхаш кхы хIама дац. ТIаккха, юххера а, кхоалагIа фактор — шинна а мехкен массане а юкъарча машарен гIулакхна тайп-тайпарча сферашка цхьатаррарча бокъонегIеи вIаши гIойле йолча тайпареи цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIадоаладара йоккхий объективни торонаш хилар.

Цунца дувзаденна цхьадолча хьаьдача а, вай лоархIачох, геттара реальни а декхарех аргда аз. Цкъа-дале, керттерча даькъе 1974 шера вIаши дага а даьнна йийца стратегически наступательни герзашта доазув оттадарах а цу ларда тIа оагIоний цхьатаррарча бокъоний цхьатаррарча кхерамзлени принцип йизза кхоачаш а еш вIаши герзаш кIезигдаргахьа дIахо дIахьалашкахьа дахарах а йола керда соглашени кийчъяь яккхари цунна кулгаш яздари. ДIахо, из — кхерамегIа дола Iоажал яхьа химически герза тайпаш дехкареи дIадахареи даькъе СССР-ен США-н цхьана яла тарлуш йола инициативаш а Iоадеш латта герзаш юхаозаши халкъий кхерамзле чIоагIъеши дола кхы тайпа гIулакхаш а. Иштат из да США-с оттаяь дискриминационни духьаленаш дIаяхареи дуккха ка хьалхагIа цу дешаех йола кулгаш яздаь яьина соглашенеш низ а болийта дIайолаялийтареи ларда тIа вIаши гIойле йола торгово-экономически бувзамаш шерра дегIадоаладар а. Из да, юххера а, вай мехкаша Гаргарча Малхбоаленера гIулакхаш нийсхони чIоагIача машарен наькъаца къоастадар духьа вIаши дага а даьнна гIулакхаш чакхдахар.

Вай цу ерригача торонех хьинаре пайда эцара тIехьа да.

Цхьабакъда советско-американски гIулакхаш дIахо тоадарах дегIадоаладаран юкъарчал доацаш духьал дувлаш дола хIамаш а долаш да. Царех цаI — хьадагалаьцача СССР-а оагIонгахьарча «тIема кхерамаь» хьакъехьа михьарйоаха меттIаьлий кампани. Цу хьакъехьа дукха ха йоацаш дувца дийзад са. Цхьаькха — из да официальни американски инстанцеш юкъарчал доацаш Советски Союза чурча гIулакхашта юкъегIертар.

Цхьабакъда кхыбараш баха Iомабе гIерташ Вашингтоно тIакхухьараш, сона хетачох, цхьанна а суверенни паччахьалкхено тIаэца йиш йолаш дац, цу тайпара гIулакхаш тIаккхахьара е США-на шоашта чухьарча хьало а, е арахьарча дунен тIа цар чакхдоахача гIулакхаша а политико а бахьан ца луш хиларах вIалла ца дийцача а.

ЦIаькха а ях аз: цхьанна а оагIорахьарен цхьанна а бахьанагIен вай чурча гIулакхашта юкъегIертилга вай ловргдац. Цу тайпарча ларда тIа гIулакхаш лерттIа дегIаухилга, бакъдар аьлча, хила йиш йолаш дац.

Советски Союзо шийн суверенни бокъонаш, шийн сийи шийн хьашташи массаза а чIоагIагIа хьаллоаттадаьд, лоатта а дергда. Цунца цхьана вокх оагIоно лаьца конструктивни реалистически никъ вайцига кхетабеши дагадовла кийча долаши тIаэцаргба.

Укх деношка переговораш е Москве воагIа США паччахьалкхен секретарь г-н Вэнс. Хьожаргда вай из фу дахьаш кхоач. Массане а кхетаду, бакъдар аьлча, советско-американски гIулакхаш дIахо дегIадоагIилга мишта хургда яха дош лоархIаме хилар. Дикача лоалахой дараш санна уж хилар ловра вайна. Цхьабакъда цу гIулкаха белгаларча боараме вIаши дагара дараш кхетадеши кIезиг-дукха а мукъагIа вIаши гIулакхаца хиланзеи даргдац.

Бакъдар аьлча, вай дог тийша да, вай шинна а мехка халкъийн массане юкъара машар лоаттабареи хьашташа шоашта никъ боаккхаргболгах а СССР-ан США-нен юкъера гIулакхаш бухсоцачча кхаьчача вIаштIехьдаргдолгахи. Дерригa гIулакх сенах латт аьлча, из латт, из маца хургда, дуккха пайдана хIамаш де йиш хургйолаш мел ха йоаергья яхача дешах.

Нагахьа санна Малхбузен Европа мехкашцарча вай гIулакхий хьакъехьа дийцача, бIарчча хьанийцача уж дегIа во ахац. СССР-и Францини шоай хана, дий хьона, кхохкам кIаьдбара никъ эггара хьалхагIа баьккхараш яр, цар вIаши юкъера гIулакхаш «могадеш да» оалаш дар. Белгаларча даькъе нийса да из хIанз а: хийцца лела бувзамаш хьаллоаттаду вай воайла экономикан культуран даькъе. Иштта цхьана гIулакхаш леладу вай цхьадолча арахьарча политика дешай даькъе а. Советски Союзе мах бу Франце, ФРГ, Итале, Великобритане кулгалхоша кхохкам кIаьдбара политика, машаре цхьана гIулакхаш леладара политика хьаллоацаш хилара. СССР-ан ФРГ-енен юкъерча гIулакхий даькъе, вайна хетачох, кхы а дуккха хIамаш дулургдолаши де дезаши да. ХIанзле а дIадоладаь да чакхдаллалца дIадаьха дезаш дола цхьадола гIулакхаш. Ховш ма-дарра, укх шера хила езаш я со Францен ФРГ-ен гIоргаола визиташ. Вай догдоах, хургйолча переговораша цу мехкашцара гIулакхаш дегIадоаладара стимулаш лургхиларга.

Европа политически вахаре белгалйоалаш событи хилар дукха ха йоацаш Испанецара СССР гIулакхаш юхаметтаоттадарах. Укх тIеххьарча хана во доацаш цхьана гIулакхаш леладу вай цу мехкаца, керттерча даькъе экономически гIулакхаш. ХIанз, хетаргахьа, вай гIулакхаш дIахо дегIадахка дезаш да. Вай чIоагIагIа хьашт долаш хьеж Испанерча политически вахаре хулача демократизаце процессага, хIаьта цу наькъа тIа испански халкъо дIахо толамаш дахар а лов вайна.

Новкъостий! Ткъо бутт дIабаьннаб 35 мехка паччахьалкхенаштен правительствашта керте латтараша кIал яздаьча шоай кулгашца Европерча кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен дешашта йолча совещане ТIеххьара акт чIоагIъяьча дийнахьа денз. ХIаьта мехкашта юкъера экономически, культурни, кхыдола бувзамаши контакташи дикка шерагIен йIаьхегIен я. Вай, Советски Союзе, могадеш да из гIулакх. Кхохкам кIаьдбара гIулакх дIахо дахьара тIехьа да вай. Вай ма-могга новкъостал дергда цунна, хIана аьлча из дIадех халкъий хьашташа.

Юкъараевропейски совещане балха юкъе дакъа лаьнача мехкашка хIанз Белградски — Хельсинке цар вккалий коллективни вIашагIкхетар хинначул тIехьагIа хулача хьалхагIарча вIашагIкхетара кийчо еш латт. Вайна, воай оагIорахьа бакъахьа хет суверенни партнерий конструктивни а корта болаш а къамаьл хилча. Хельсинке хинна совещани, ховш ма-хиллара, Европа кхерамзлении вIаши цхьана гIулакхаш леладареи совещани оалаш яр. Цудухьа вайна хетачох Белградски вIашагIкхетара керттера маIан малагIа хила деза аьлча, из хила деза Европе машари кхерамзлен хилийтара, европейски халкъашта юкъе вIаши цхьана гIулакхаш леладелга дегIадоалалара йоакхо елга. Даьр фуд хьежа а ца Iеш, вIаши цхьана гIулакхаш леладелга дIахо дегIадоаладара дешаех йолча хоадамболча рекомендацеехи предложенеехи дагадовлар — иштта кхетаду вай югославски столице хургдолча вIашагIкхетара керттера декхараш.

Гаргара Малхбоале — из я шийна теркам тIаувзаш йола цхьаькха район. Укх тIеххьарча кIирашка укхаза дикка алсамдаьннад дипломатически хьинар. Гучох, Женевски конференце болх юхадIаболабергхиларах бола тешам чIоагIлуш боагIа. Из гIулакх иштта латташ хилара, хетаргахьа, раьза ца хилча варгвац.

Цхьабакъда, Женевера конференци, белгтала аьлча, яьй алийтар духьа е езаш яц. Керттердар — цун болх беркатен нийсхо йолаши чакхбалар. Кхетадеш ма-хиллара, машара хьалаш долчча тайпара къоастадар — моастагIал вIаши юкъе долча оагIовий гIулакх да. Бакъда Советски Союз Женевски конференце сопредседатель а къамаьл дувцача района юххе улла паччахьалкхе а хиларах, тарра, хургболча машара керттерча принципаехи лостамехи шийна хетар долаш я.

Вайна хет, белгтала аьлча, Гаргарча Малхбоалене машар оттабарах долча итогови документа тIа (е документаш тIа) тIом барца доазонаш дIалувца йиш ца хилара принцип, цу района ерригa паччахьалкхенаш кортамукъен кхерамзлен йолаш яха бокъо хилар ларде алла деза, аьнна. Кхетадеш ма-хиллара, палестински Iарбий халкъа дIаяха йиш йоаца бокъонаш Iалашъе еза, ший лоIаме дахара, ший паччахьалкхе вIашагIйоллара бокъо юкъе а йолаш.

Шеко йоацаш вайна хетачох машарах долча документаш тIа белгалдаь хила деза 1967 шера дIалийцача дерригача Iарбий лаьтташ тIара израильски бIу дIаарабоаккхилга. Ма-аьлла а ца боаккхаш, эталагIа, масала, массехк бетта, белгалъяьча хана арабаккха йиш я из. Израилаи цун Iарбий лоалахошта — лов юкъе латтараштен юкъера доазонаш хоадамболлаш къоастадаь хила деза. Уж доазонаш бухсоцаши оттадаьи телхадергдоацаши хила доагIа.

Вай лерхIачох, израильски бIу арабаьккха боаллаше а Iарбий паччахьалкхенашта — Израильца лов хиннарашта юкъе тIом хилара хьал дIадаккха а машара гIулакхаш дIадоладе а доагIа. Цунца цхьана ерригача оагIонаша дош лургда шоайла суверенитет, территориальни бIарчал, саг тIаккховда бокъо ца хилари политически кортамукъали лархIа, дуне халкъашта юкъера шоай къовсамаш машар тIехьа къестаде.

Оттадаьча доазоний дехьа а сехьа а, йоагI-йоагIача паччахьалкхений пурамагIа, цхьаннегахьа совле хургйоацача тайпара демилитаризованни зонаш вIашагIйоаха йиш я. Цу зонашка, белгалъяьча хан лаьрхIа ООН герзашцара чрезвычайни низаш е ООН наблюдателаш дIанийсбе йиш яр.

Хетаргахьа, конференце итогови документаш тIа хила йоагIа Тирански проливе гIоллен Акабски заливе гIоллен Израила дараш а долаш (тIема хьал дIадаьнначул тIехьагIа) дерригача мехкий кемаш паргIата чакхдувлийтарах йола положени, хIаьта дерригa а египетски суверенитетагIа долча Суэцки каналагIа гIолла кемаш чакхдувлийтарах йола Египта заявлени.

ВIаши договор еча оагIонашта лайча машар оттабара хьалаш кхоачашдар, вайна хетачох, Iалашде йиш яр ООН Кхерамзлен Совето, хьаштдале, къаьст-къаьстача державаша, масала, Советски Союзо, ВIашагIтехача Штаташа, Франце, Англе. Паччахьалкхенаша-гаранташа шоай наблюдателаш хьожабе йиш яр йоагI-йоагIача зонашкарча ООН-а контингенташка.

Иштта да, новкъостий, геттара лоаца аьлча Гаргарча Малхбоалене нийсхон машар оттабара даькъе хила йиш йолча лардех аьлча юххьанца вайна хетараш. Вай цхьаннена а кач деккхац уж, бакъда, вайна нийса хет царех дIааьлча, хIаьта вай кийча да кхычарна хетарашка хьажа а.

Вай дийцад Гаргарча Малхбоалене машар оттабарца дувзаденна йоагI-йоагIача паччахьалкхений цу районе герз Iоаделга юхасоцадарах дола дош дувца йиш хиларах. Ма-дарра аьлча, дунен халкъашта юкъе герз доххара проблема, хетаргахьа, ювца йоагIаш я.

ХIанз массехк дош XXV съездо машарен халкъий кхерамзлени юкъмоттигера проблема санна оттаьча герзаш Iоаделга декхарахи герз дIадаккхарахи йолча проблемах.

Аз хьалхагIа дийцад стратегически герзашта доазув оттадарах йолча советско-американски переговорех. ЧIоагIа лоархIамен актуальнии да ядерни герза дерригa тохкамаш де бокъо ца яларах дола дош.

Цо дика гIулакх дир вай планета вахара духхьал биологически санна морально-политически хьакъехьа а. КIезигагIа лоархIам болаш дац ядерни герзаш эргадоахаш тоадара, из тайпа герзий керда тайпаш хьахилара торонашта доазонаш по оттадергхилар а.

Ядерни герзашта тохкамаш делга дизза дIадаккхара духьала бараша дукха ха яьккхар тIахьожам лоаттабара дош къоастаде хела да яхаш. Вай хIанз а тешаш да, хIаьта из специалисташа яхачо бакъ а ду, тIахьожам лоаттабара уж мичахьа да хара йола къаман средстваш бизза тоъам болаш я аьнна. Из иштта доллаше а, барт бара никъ цIенбара духьа Советски Союзо Малхбузен державаша яхачунгахьа цIенхаштта гIа баьккхаб.

Ядерни герзашта тохкамаш делга дизза а массане а дIадаккхарах долча договора вай проекта тIа хIанз белгалдаь да цо е кхыча мехко договорах дола декхараш кхоачашдарах моллагIа а шеко яле цу метте, ший лоIамагIа гIулакх тахка торо лулга.

Из — ерригача оагIоний хьашташ теркалдеш йола хьаькъале компромисс.

Кхетадеш ма-хиллара, ядерни герзашта тохкамаш делга дизза дIадаргдац ядерни герзаш долаш йола ерригa державаш договора доакъошхой хилча мара. ТIаккха мара ше де лерхIачунна гIулакх деш хургдац договор.

Вай теркам тIабахийта хьожаш да ерригача паччахьалкхенаша — Европа юкъарча совещане дакъа лаьцараша цхьанне шоллагIчоа духьала хьалхагIа ядерни герз доаккхаргдац аьнна Варшавски Договора мехкаша йоалаяь предложени тайп-тайпарча мехкаша тIа мишта эц. Малхбузен мехкий, эггара хьалха НАТО члений — паччахьалкхен деятелаша цу лоархIамеча предложене маIана дика уйла яр, нагахьа санна кхыча оагIонгахьара предложени йоагIе, тIаккха кхераме а я из, тIа ца эцаш йита а еза яха уйла а ца еш, механически гIулакхага хьожилга дIадаккхар ловра.

Кхета ха я деша керте ядерни герз юкъедоаладара кхерам уттабеш йола политикеи цох пайда эца кийча хилари адамленна тIа-тIа кхерамегIа хулаш латтилга. Советски Союз ядерни герз гучадаьннача хьалхарча деношка денз из ца леладайтаран дIадаккхаран тIехьа я. Иштта дар из США-га ядерни монополи хиннача хана а иштта да из хIанз СССР-и США-и ядерни низ цхьатара хилар массане а бакъдеча хана а.

Герз Iодиллара дешаш къестадеча хана каст-каста оал вIаши масал гойтара практика лелае торо йолаш а пайдане а я аьле, вешта аьлча паччахьалкхенаша цхьан оагIорахьа деш дола цхьадола дика гIулакхаш де деза вокхар а уж тайпа гIулакхаш дергхиларах дог а лоахаш. Цу тайпа методах пайда эца йиш хила а мег. Бакъда, цох пайда баргбац нагахьа санна вIаши дика лоIами вIаши тешами хилча мара.

Хаьдда цхьа масал доаладергда аз. Дикъ шу хьалхагIа йолаенна Центральни Европе герзашца кийчдаь низаши герзаши кIезигдарах йола переговораш. КIезигдарах. Хеталу нийсагIа а лертIагIа а кхы фу хана мукъа, переговорашка дахила йиш я переговораш йолча къа лоацараша шоай герзашца кийчдаь низаш цу районе алсам ца доахаш дитарал. СССР-о ший союзникашца цхьана укъа оттадаь Iийнадац алхха из. Вай Центральни Европе герзашца кийчдаь воай тIема низаш алсам ца доаха массехк шу да. ТIаккха мишта жоп делар цу вай масала НАТО мехкаша? Цар дIахо а алсамдаьхар укхазара герзашца кийчдаь шоай низаш.

ТIаккха хIанз вай фу де деза? Малхбузен державаша даьрдича бакъахьа дий Советски Союзо? ХIаьта из хьокхам вома бий, хIаьта, гуччахьа аьлча, из де безам багIац.

Тахан вай цIаькхаза а дIаях: Центральни Европера герзашца кийчдаь низаши герзаши кIезигдарах барт баь баллалца цу районера тхоай эскараш алсам ца даха кийча да тхо. Бакъда, нагахьа санна НАТО низаш а укхаза иштта дегIаухаргдеце. ТIаэца из предложени, переговораш ечара оаха лоархIаш дола партнераш, тIаэца герзашца кийчдаь низаш кIезигдечара бокъонца бола хьалха боаккха гIа санна! Бакъда шоана пох цхьаннена а эшам хургбац. ХIаьта машара гIулакхна, халкъий кхерамзлен гIулакхна аьттув баргба.

Новкъостий! Дукха толамаш лайнад советски халкъо. Из чакхдаьннад тIема цIерагIа, байнарий бала а коталдега гIозле а яйзай. Цу дерригнех а доагIаш дола совгIат — советски наха шоашта шоай кулгашца хьакхелла из сийрда вахар. Из дарах доагIаш дола совгIат — тIом чакхбаьннача тIехьагIа вай даькка ткъаь шийтта машара шу. Хетаргахьа вай мехка дуккхача бIаьшерений ерригача историе чухь эггара йIаьхагIа йола машара ха я из. ХIаьта 1945 шу чакхдаьнначул тIехьагIа дунен тIа бIаьнкел совгIа ма-хинна тIемаши тIема къовсамаши.

Советски халкъо лоархIаш ший парте машар беза политика. Машар массаза а латтаргда чIоагIа, тешаме хилийтара дерригa а де кийча а деш а да из. ХIаьта аргда аз шуга, новкъостий, сона, парте, халкъа, мехка арахьара политически гIулакхаш леладе тешам баьннача вайх, коммунистех хIаранена санна, сона из башха-дола ка, гумании гIулакха духьа болх барал доккхагIа ираз дола цилга.

Деза доттагIий! Советски профсоюзий XVI съезд чакхйоаккхаш я вай мехка белгала, юбилейни долча шера. 60 шу да Россе къахьегамхоша коммунистий парте, ленинийца парте хьалъайяь Октябра баракх лепа.

Юбилейни шу — из массаза а дIадахар дагалувца шу, итогаш ю шу. Бакъда, вай коммунисташ, даьчун дукхал, исторически лоархIам е бокъо а йолаш курал еш белгалбара духьа юхатIехьашкахьа хьийжIац. ДIадахар вай тIаэц опыт бIаьхегIа бола хьаст санна, уйлаш яра, воаш яьча решенештен гIулакхаштен критически анализ яра материал санна. ДIадахачунцара вай хьаьхIанзарчен дIахо дергдолча гIулакхашта дог урааттадера дола хIама.

ДIадахача шерен укх шера хьалхарча шин беттен итогаш хьагойт XXV съезда наькъ тIа мохк тешшаме дIахо бодаш хилар. Бакъда дIахо ле дезаш гIулакхаш дукха, геттара дукха да вай. Из, кхетадеш ма-хиллара, дизза доагIаш да, укх шера эггара хьалхара декхар — Сийлахь-боккхача Октябра кховткъа шу дизара сийна йолаш яхь хьинаре хьаллацар долча профсоюзашта а.

Тешаш ва со, Профессиональни Союзий Еррнгсоюзни Центральни Совета керда состав хано, вахаро, вай геттара чоалханерча, бакъда цунца цхьана геттара сакъердамерча заманашка дIабехача политически бехктокхама лакхаленашка хургхиларах.

Юххера а шуга бе гIаддугаргдола цхьа хоам ба са. Бокъо я сона СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ Iодеша.

(Съезда делегаташен хьаьшашен чIоагIа тIоараш а детташ новкъоста Л. И. Брежнева Iодийшар СССР Профессиональни Союзашта Октябрьски Революце орден ялярах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. ВЦСПС байракха тIа Леонид Ильич Брежнева орден дIатIайоллача хана зале чIоагIа тIоараш тох. Берригаш хьалгIовт. ДIаьхдаь тIоараш тох).

Иштта пурам да сона СССР профессиональни союзий XVI съездага Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дайта моаршал президиумага дIадала.

Оаш массане а, новкъостий, шо укх съезде делегатал хержараша а къахьегаме доккхий толамаш дахар, шо мегаш-маьрша хилар чIоагIен денале уйла йолаши хилар лов сона!

(Новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлага чIоагIа уйла тIаяхийта ла а дийгIар, дIаьхдаь тIоараш детташ массаза юкъагI а даьккхар.

Къамаьла тIеххьара дешаш гулбеннараша чIоагIа, дIаьхдаь тIоараш детташ тIаийцар. Съезда доакъашхошен хьаьшашен хьал а гIайтта моаршал делар новкъостага Л. И. Брежневга).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТХА КОЛЛЕКТИВА КОММУНИСТАШ

Укх статья тIа са дувца безам ба Нохч-ГIалгIай Iилматохкама ветеринарни станцин Республикански ветбаклабораторни чуйоагIача тхоай партийни организаце балхах. Дукха йоккха яц тха коллектив. 100 согIа саг мара вац цу шинна а организаце. Укхаза цхьа дезал санна барт болаш итташ шерашка болх беш ба эрсий, нохчий, украинцаш, гIалгIай, эрмалой, чувашаш, татараш, иштта кхыча къамех бола нах. Декхараши балха кхоачашде лерхIараши цхьан тайпара да цар — коммунистически общество хьалъелга. Шоай дика-во массаза а вIаши декъаш, эшшача моттиге цхьанне шоллагIчоа гIо-новкъостал де кийча болаш хьабоагIа уж. Иштта хила ма-дезий из-м, хIана аьлча таханарча вахаро хIаранегара дIадех из.

Тха учреждений коллективашта дег тIара къоабалъеш тIайиэар КПСС ЦК октябрьски (1976) Пленума решенеш. Цу Пленуме белгалдаьккхад Iилман производствацара бувзам чIоагIбара дош. «Духхьал практикацарча бувзамо мара, — йоах новкъоста Л. И. Брежнева,—лакхьергъяц Iилмай эффективность, хIаьта из тахан керттера проблема я». Л. И. Брежнева цу дешаша дегаш ураоттадарца республика колхозашцарен совхозашцарен бувзам дIахо кхы а чIоагIбеш, хьайбай продукташ дукхагIа яхарен уж паччахьалкхенга йоххарен даькъе толам хургболаш царна цахаддаш практически гIо-новкъостал де лаьрхIад тха организацей болхлоша.

Масала, ящур яха лазар дIаца даржийтара дукха профилактически карантинини мероприятеш чакхйоахача цар новкъостал даьд Сунженски, Назрановски, Ачхой-Мартановски районий хьайбай боахамашта. Царех ба А. А. Симонян, Н. В. Ерафеев, Г. Н. Волик, С. П. Бебик, А. Д. Яндаров, С. З. Дубовый, К. В. Кучеренко, Г. Х. Ирназарова, кхыбараш. хIаьта Ачхой-Мартановски Шалински районашкарча боахамашка шура алсамъяккхара даькъе новкъостал деш ба П. Г. Дерипаско, Г. Г. Черемисин, кхыбараш.

Цул совгIа, республика хьайбай боахамашта эшаш дола Iилман балхаши кхыйола мероприятешн чакхйоахаш ба станце сотрудникаши ветлабораторе специалисташи. Иштта цар оттаяь хIанзле а производства балха юкъекхахьа йолаяь кхыйола рекомендацеш.

Хьайбай комплексашка, фермашка, птицефермашка ветеринарни бокъонаша дIадеххача тайпара мел эшараш хургдолаш доаханна дарба дергдола дикагIйола методаши средстваши кийчъеш ветеринарно-профилактически санитарни, иштта зоогигиенически мероприятеш вIаштIехьйоахаш я укх тIеххьарча хана тха шинна организацей коллективаш. Уж шоай Iилматохкама тематически планех дола балхаш дарал совгIа баьцадаараш, доакъар, кхыйола культураш чуэцара а колхозаштеи совхозаштеи доккха новкъостал ду цар.

Цу лакхе белгалдаьхарашца кхоачалуш дац тха партийни организацерча коммунисташа деш дола балхаш. Партийно-организационни политически болх чIоагIа тоабара ларда тIа парте XXV съезда исторически решенеши цул тIехьа арадаьнна КПСС ЦК соцамаши толамца кхоачашдара коммунисташ а иштта беррига къахьегамхой а тIаберзабелга ший керттера декхар лоархI тха партийни организаце.

Цудухьа балха гIулакхашка партийни влияни хургйолаш тха партийни организацера коммунист воацаш цхьаккха участок яц цу шинна а учреждене. Тха организацешка болх беш волча 15 коммунистах 11 лакхера дешар дийша юрта боахама специалист ва. ХIаьта царех 7 ветеринарни Iилмай кандидати 5 отделашта кулгалдеши ва.

Массехк шера философе проблемаш Iомаю семинарски кружок болх беш хиннай тха. ХIаьта 1976—1977 дешара шера № 1 йола абонемент Iомае лаьрхIар коммунисташа, вешта аьлча «Паччахьалкхеи революции» яха В. И. Ленина произведении современности. Цул совгIа, парте XXV съезда дIадехарашка хьежжа йола «КПСС политика хIанзарча хьалий проблемаш» яхача темах теоретически семинараш ю оаха, лекторешка а ца ухаш. Иштта НИВС-ен Республикански ветлабораторен кхыболча къахьегамхошта юкъе беча политико-массови балха лаьрхIа вIашагIъеллай хIанзарча политика дешашта йола кружок, шин кIирах цкъа занятеш а еш.

Цунца цхьана партийни собранеши иштта кхыйола общественни мероприятеши чакхъяхара даькъе кхоачамбоацараш увтт партбюрона хьалхашка. Бокъдалар аьлча, керттерча даькъе хьалхе оттаьча планех а доацаш дукхагIбола коммунисташ командировкаех аха безаш хиларца дувзаденна да из. Белгалдаккха деза партийни собранеш кийчъеча, ерригсоюзни городской субботникашка, кхыйола партийни мероприятеш увттаеча хIама ца эшаш берригача коммунисташа дизза дакъа лоацаш хилар. Царех ба коммунисташ А. Н. Мочаловский, Т. М. Узуев, Н. В. Ерафеев, С. З. Дубовый, А. А. Симонян, П. И. Йоненко, кхыбараш. Царех дукхагIчар производства аргIанара декхараш кхоачашдара коллективаш тIаерзаяран болх тоабаран хетадаь къамаьлаш ду партийни собранешка.

Халахете а, партийни собранеш яра, кхыйола мероприятеш чакхъяхара дукха сагота боаца коммунисташ а ба тхона юкъе. Цул совгIа цхьацца доаца бахьанаш а лехаш шоашта тIадехка партийни гIулакхаш лерттIа кхоачаш ца деши, собране тIехьабувлаши, хьаца боагIаши бола коммунисташ а ба тха организаце. Масала, укх шера политически дешара ЦIагIа хиннача цхьанна а лекце хиннавац С. П. Бебик, П. Г. Дерипаско, М. Ю. Сагов, А. Н. Борисов. ХIаьта дIадахача отчетно-хоржамий шера хиннача 10 собранех 4—5 мара П. Г. Дерипаскои Г. Б. Головинн тIаволаш хиннаяц.

Вай парте юххьанцарча организацешта хьалхашка тахан доккхий а бехктокхаме а декхараш латтилга ховш хила веза хIара коммунист. ХIара коммуниста а иштта бIаргчача партийни организаце а балхах тийша да моллагIча коллектива балха гIулакхаш.

Цудухьа, партийни собранеши кхыйола общественни мероприятеши чакхйоахачара шоай декхараш цхьаболча коммунисташа тесса леладелга партийни организаце балха Iаткъарал совгIа КПСС Уставацеи Программацеи тарлуш дац. Ше хьалхарча даькъе Ленина хьакхеллача парте член волга цIаккха а дицдеш хила йиш яц коммунист. Из массаза моллагIча участке а коммунистически общество хьалъеча хьалха латта бIухо хила веза яхилга да.

ТIеххьара а, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара тхоай партийни организаци, цун партбюро къахьегама толамашца цакъагIоргхиларах тешам бала безам ба са. Партийно-организаторски политически болх тоа а баь цун ларда тIа вай мехка а иштта республика а юрта боахам дегIабоалабара йолча КПСС XXV съезда решенеша хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара беррига коммунисташ тIаберзабергба оаха.

Б. ДИКАЕВ,
партбюро секретарь.

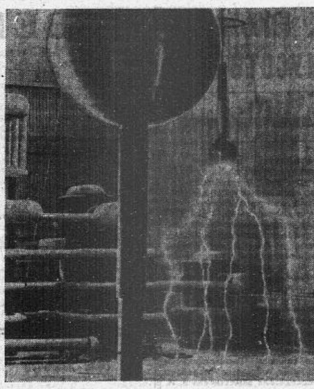
№ 6 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

«ХIара саг волча — партийни дешаца!» — иштта корта болча редакционни статьяца дIадолалу КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганден агитацен отдела № 6 йола «Агитатора блокнот». Цу тIа белгалдаьхад Нохч-ГIалгIай АССР-а РСФСР Министрий Совета; ВЦСПС карара кара тела ЦIе байракх, иштта Ерригсоюзни а Ерригроссийски а социалистически яхье котъяьннача хьалхлелаеча коллективашта карара кара тела ЦIе байракхаш ялара дувзаденна дола декхараш. Блокнота тIа кепа техай устни политически агитацена лаьрхIа «Октябрь адамлеи кхеле» аьнна корта а болаш В. Корпонова язъяь статья. Иштта йолаш я агитатораи политинформатораи долча новкъостала лаьрхIа областной партийни архиво «Вай индустре болам» аьнна Советски Iаьдала шерашка Нохч-ГIалгIайчен промышленность дегIаярах шерра кийчъяь йола цифрайи фактайи подборка.

«ЛоархIаме даташ» яхача рубрикана кIал я «Лаьттан ченаш тохкараш» аьнна корта а болаш геолога Денна хетаяь Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене генеральни директора заместителя, керттерча геолога В. Коновалова, цу объединене геологически отдела начальника заместителя О. Игнатьева цхьана язъяь статья. «ЛерттIа гIулакхаш де бахача наха» аьнна жилищно-коммунальни боахамеи бытови гIулакхаш дареи болхлой Денна хетаяь Нохч-ГIалгIай АССР жилищно-коммунальни боахама министра А. Зязина язъяь статья а араьяннай укхаза.

Блокнота тIа кепа техай «Сельхозтехника» яхача Нохч-ГIалгIай объединене председателя И. Аванесова бIаьстан кхашкара балхаш деча механизаторий декхарех «Техникана—бизза болх» аьнна корта а болаш юрташка беседаш яра язъяь материал.

«Агитаце кхоачамашца» — иштта корта болаш да «Тхога язду» яхача рубрикана кIал арадаьнна «Атагинский» совхоза парткома секретара А. Часпиева письмо. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга шин шера планаш кхоачашъяра лоаттаю социалистически яхь идеологически Iалашъярах дувц цу тIа хьалхалаттача боахама партийни комитета секретара.

СВЕРДЛОВСК. «Уралэлектротяжмаш» яхача производственни объединене проектно - конструкторски технологически Iилма - тохкама института высоковольтни лабораторе тохкамаш деш латт тIехлакха напряжени йолча электропередачай линешта лаьрхIа тешшаме болх бергбола оборудовани хьаяра.

Импульсни напряженей генератора новкъосталца лабораторни хьалашка ЛЭП оборудоване дикагIйола конструкцеш хьакъоастаю.

СУРТА ТIА: «Уралэлектротяжмаш» НИИ высоковольтни лабораторе эксперимент еш латт.

Э. КОТЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВАЙ ХИМИКАШ ХЬАЬШЕЛ КОТБАЬННАБ

Ткъо шу гаргга ха я СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода коллективо Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча ВЛКСМ 40 шу дизара цIерагIча синтетически спирта Уфимски завода коллективаца экономически бувзамаш леладу. ДикагIйола опыт дIа-хьа луш, шоайла эшаш дола гIо-новкъостал деш, шергара шерга чIоагIлуш латт къахьегамца дувзаденна царна юкъера доттагIали бувзамаши.

Хьалхара моттиг яккхара къовсам лоаттабеча шин коллективо хадданза эргадоах социалистически яхьа кулгалделга, дегIаккхувл предприятеш. Цхьан заводера химикаш шоллагIчаргара Iомалу, керда техника юкъейоалаеча карагIдийнараш шоайла довзийт. Яхье баьннараша каст-каста иштта хоамаш ду шоашта карагIдувлача къахьегама толамех, хьалхашка латтача декхарех. Шоайла айхха бувзамаш а лоаттадеш къахьегача шин завода коллективо тIа-тIа лакхъю производства эффективности балха дикали. Духхаха йоацаш Грозненски химически заводе хилар Уфимски завода болхлой. Цар лоацача хана Iомайир феноли ацетони хьадара йола грозненски химикий технологи. ХIаьта шоай аргIагIа Грозненски химзавода болхлой хилар Уфимски химикий спирт даккхара йола технологи Iомаеш.

Укх тIеххьарча пхе шера заводий коллективаша социалистически яхьа хьакъехьара договораш а увттадеш, шера баьча балха итогех социалистически яхьа условеш мишта кхоачашъю хьожаш шоайла тIахьожам лоаттабу. ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера яхье баьннараша даьхача къахьегама толамий итогаш яра февраль бутт бовча деношка Уфимски завода викалаш баьхкар Грозненски химзаводе. Хьаьшаша дакъа а лоацаш профсоюза завкома заседане хьежар 1976 шера социалистически яхье яьннача шин предприяте коллективо даьхача къахьегама толамашка, цар шоаш тIаийца социалистически декхараш мишта кхоачашдаьд. Цу дешах лаьца профсоюза завкома заседане къамаьл дир Уфимски синтезспирта завода технолога Ионкин Владимир Сергеевича. Цо белгалдаькккхар-шаккхе предприяте коллективо тIаийцача социалистически декхарий ерригa пункташ толамца кхоачашъяь хилар.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода коллективо товарни продукци арахецареи из маьхала яккхареи иттлагIча пятилетка хьалхарча шера план 28 декабре кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца маьхала яьккхар цхьа миллиони 433 эзари сома продукци. ХIаьта Уфимски синтезспирта завода химикаша товарни продукци арахецара а из маьхала яккхара а шера план 30 декабре кхоачашйир. Заданел совгIа ара а хийца цар маьхала яьккхар 915 эзар сома маьха товарни продукци.

Профсоюза завкома заседане социалистически яхье яьннача шин коллективо даьхача толамий итогаш йича яхье котъяьнарг лаьрхIар СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината коллектив.

Цул тIехьагIа Уфимски завода коллективи вай химикаши 1977 шера социалистически яхье бовларах долча договора кIал кулгаш яздир предприятей викалаша. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача укх юбилейни шера кхы а дикагIа къа а хьегаш яхье шоаш яьккха хьалхара моттиг карара ца ялийта дага ба Грозненски химзавода болхлой.

А. ТЕТЕРЕВА,
СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода профсоюза завкома производственно-массови комиссе председатель.

Курсаш яьха бовлаш латт

Шаьла района Ленина цIерагIча колхозе вIашагIъелла хиннача механизаторий курсий дешар чакхдоалаш латт.

Укх шера кагийча нахан мехкараштеи механизатора говзал хьехаш я колхоза керттера инженер Тимаев Саид-Хьасан керте латта специалистий группа.

Механизаторий курсашка деша багIарех 25 саг Курчалоевски юкъерча школа выпускникаш ба.

Х. ЗАКРИЕВ.

ХАРЖАРХОЙ НАКАЗАШ КХОАЧАШДУ

Депутаташа шоай харжархой наказаш кхоачашдарах доккхий, лоархIаме къамаьлаш хилар Курчалоевски юрта Совета аргIанарча сессе.

— Вай сесси Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизарца дувзаденна вай мехка доккхий гIулакхаш чакхдоахача деношка хул, — аьлар юрта Совета исполкома председателя З. И. Гадзаевас. — Воай 75 депутат Советски Iаьдала цIейна мишта накъавода хьожаргда вай.

Шалински районе эггара йоккхагIчарех йолча шоай юртарча наха дукххача шерашка дагахковбаш хиннача цхьадолча дешашта чIоагIа уйла тIаяхийтар докладчика. ДIадахача шера Курчалой юртарча № 47 йолча тикана, столовена, шашлычнена ремонт яьй, керда хьал а яь болх беш я баьцадаарийи комиссионни 2 тика, берий ясли, керттерча скважинера хьачудиллад хий.

Цхьабакъда, даиза диса а да харжархой наказаш кхоачашдарца дувзаденна цхьадола балхаш. Чакхдаьннадац юртарча улицашка лампаш яхкара балхаш, ремонт яь яьннаяц ерригa улицаш, битуми жагIен болаше а асфальт йиллаяц Ленина цIерагIча керттерча улица тIа, болх беш яц бани, хьалъе йола мара яьяц хIанз нувхаш дIаккхувсаш бIехъяь латта юртара стадион. Кхачан продукташца лерттIа Iалашбац хьехархой, лораш, юртара кхыбола къахьегамхой.

Шоашта тIадилла бехктокхаме декхараш дика довзаш бола депутаташ кIезига бац юрта Совета массазарча комиссешка. Царех ба юрта культура ЦIен директор Ш. Ибрагимов, коатIарча оалхазарий комбината директор Л.-В. Шуаипов, Ленина цIерагIча колхоза свеклаш лелаер Т. Магомадова, хьехархо Т. Межидова, кхыбараш.

Масала, керттерча агронома Д. Умханова кулгалдеча юрта боахама комиссе дика болх барах соахка тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдир Ленина цIерагIча колхозо. Звеньевойша Х. Болтукаевас, Т. Магомадовас, Р. Мегишевас, А. Асхабовас хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 330—350 центнер мекха овлаш чуийцар. Планах 25 центнер эца дезача хIара гектара тIара чудера 27 центнер ялат. ТIехдика толамаш даьхар Х. Бикиева кулгалдеча кхашка балхаш деча бригадо а. Лоацца аьлча, хьувкъам иа бойташ а ханнахьа а чубара мел эшар дир юрта боахама къахьегамхоша.

Укх тIеххьарча хана торговле болх тоабара, базар ерашца къовсам лоаттабара, дешара, быта, культура гIулакхаш тоадара дикка хIамаш карагIдаьннад комиссей членашта. Масала, колхоза бухгалтер Н. Дикаев председатель волча торговле комиссе членаша каст-каста тохкама-рейдаш ю тикайи юкъарча кхачани балха тIа дола кхоачамбоацараш хьагучадахара. Товарех сов ахча ца дахийтара, ийдархошта гIулакх дара культура лакхъяра тIахьожам лоаттабу цар.

Харжархой наказаш кхоачашдара цхьаццадола балхаш деш ба юрта Совета кхыбола депутаташ а. Цхьадараш толамца кхоачашдаьд наказаш. Бакъда, дукхагIдараш кхоачашдаьдац. Фуд хиннар? Сихха кхоачаш хIана дац харжархой наказаш?

ХIанз юххьанца хержа хилар бахьан долаш балха опыт яц цхьабарий, хIаьта шоай хоржама округаш йовзаш а де дезар ховш а бац дукхагIбараш.

Хетаргахьа, председатела белгал иа доахаш а дисар цхьадола бахьанаш. Депутаташкара кIезига хьадех исполкомо. ВIаштIехьдаьккхадац цар дешар. ТIадилла гIулакх кхоачашдара новкъостал деш хиннаяц юрта Совет.

ДоагIар хьадехаш ца хилча талмастта дуташ хул гIулакх. Масала, юрта культуреи быти дегIаяра хайра хIама хIана даьдац исполкомои Совета депутаташеи. Улицашка гаьнаш дIайогIац, хIаьта дIаегIа ягIараш тедаш а дукха моттигаш нийслу.

Юрта Совета депутата Ленина цIерагIча колхоза механизировании хьажкIаш лелаеча звеной звеньевойс Магомадов Селима иштта аьлар: Новкъа да халкъо хержарех цхьабараша дог а лазаш шоай декхараш лерттIа кхоачаш ца делга. Ханханнахьа сессе хьаахац, шоай декхараш талмастта леладича а мегаргдар аьнна хет царна.

Цу тайпара бехктокхам лаьгIбаьрашца лира къовсам лоаттабелга юрта Совета декхар да.

Массаза а шийна тIадиллар зIамига гIулакх доацилга ховш хила веза депутат. ГIулакха нах тIаберзабе, уж бартабоалабе ховши шийгара масал гойташи хилар дIадех цу гIулакхо. Духхьал цунца мара чIоагIлургбац харжархой шоай депутатах бола тешам.

А. МАЛАКОВ,
хьехархо.

Вежарашха йолча республикашка

КАЗАХИЙ ЮРТА КЕРДА ВАХАР

Бокъонца йола хIанзара дукхха этажаш йола цIеноша а дагIаш агрогород — иштта да Чубар яхача казахий юрта тахана сибат. Цу юрта я КПСС XXII съезда цIерагIа колхоз.

Из боахам вIашагIбеллаб 1930 шера. Цу хана казахий 14 дезал мара баьхабац цига. Цар вIашагIъеллай из артель. Цу хана дахчан ши нохи, цхьа ворден, пхи етти, кхо говри, ши инкал, ткъо устагIеи мара хиннабац цар. Эггара хьалха колхозхоша кIотаргаш дIа а йоахаш мукъадаьккхача латта борц дIабинаб.

Цу хана хиначох цу юрта юхе дисар цун цхьа цIи мара дац. ХIанз колхозхой бах дика кийчдаьча, доллача хIамаца тоадаьча цIеношка. Юрта хьалъяьй больница, поликлиника, бытовой гIулакхаш ду комбинат. Паселка юкъе дагIа 600 моттиг йола зрительни зал йолаш доккха культура ЦIа. Цига я кердагIа йола дешара оборудовани оттаяь кийчъяь юкъера школа. Цунах къаьстта доккхал ду Советски Iаьдал далалехьа шен язден ховш саг ца хиннача юртарча наха.

Из деррига а дукххача шерашка колхозхоша хьинаре къахьегарах хьахнина хIама да, царех ткъо саг Социалистически Къахьегама Турпалаш ба. Цар доккхача хьинаро хьалха маьлхо доагадеш илла кхо эзари ах эзари совгIа долча латтах дукха хIамаш дика хьувкъаш дола кхаш даьд. Боахама дика кхоабаш 2700 бежан, 23 эзар устагIа, 900 гаргга говри никали я.

ТIеххьарча цхьан шера колхоза кассе хьачукхьачад юртбоахама продукци йоххарах пхи миллион сом гаргга ахча.

Латта леладара, хьайбаш кхабара доккха новкъостал ду колхошта низ болаш йолча технико. Колхоз паччахьалкхен энергосистемах дIатохар бахьан долаш дукхха кулг-кара деш хинна хала балхаш механизмаша деш да.

Дика бах Чубаре баха нах. Казахстана йиъ бIаь йолча кхычча колхозашка санна Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара кердача къахьегама толамашца накъабаха кийчлуш ба колхозхой.

СУРТАШ ТIА: колхоз вIашагIъелларех вола, хIанз пенсионер вола Шарипов Мынасыпбай ший виIий кIаьнкаца Кайратаца; 800 беттача Iатта лаьрхIа укх шера болх бе йолаялийта керда комплекс. Цу чу мел деш дола балхаш механизаци яь да; колхоза культура ЦIагIа къаман композитора Тулебаев Мукана «Бержани Сареи» яхача опера премьера чакхъяьннача тIехьагIа.

И. БУДНЕВИЧЕИ, Ф. САЛЬКОВЕИ сурташ.
ТАСС фотохроника.

ХЬАН ЛЕЛАЮ СССР-а ПРАВОСУДИ

Суда истола хьалхашка Iохайна вагIа кхоъ. ЦаI юккъе — судахо, профессиональни судахо. Вож шиъ болхлой е колхозхой, Iилмахой е инженераш, культура деятелаш е пенсионераш хила йиш я... Уж ба халкъа заседателаш — судахочоа нийсса хIара приговора хьалхара жоп дала дезаш бола общественноста викалаш.

Судий балхаца дакъа хIана лоац цар?

Цхьа кIеззига истори дувцаргда вай. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьннача хьалхарча бетташке а Советски паччахьалкхе хьаьча В. И. Ленина, суда гIулакхий лоархIамегIарча принципех цаI а лаьрхIа, хьакхайкадаьд, халкъа викалаша царна юкъе шерра дакъа лоацилга. «Социализма нийса дара, — яздаьд цо, — ...суде общества викалашеи дош дувцача — общественни мненеи дакъа лаца деза».

Уж идеяш чакхъяьхар эггара хьалхара советски судаш вIашагIйоахка йола ма-еллинге а: цар состава юкъеаха баьлар халкъа заседателаш — болхлой, ахархой, интеллигенце викалаш. Халкъа викалаш увттабареи дешашка цхьана хьажарен принцип дIаязъяьй СССР Конституце тIа а. ЛерхIар — судо дешаш къестадара процесс демократичнегIа хилийтар, правосуде сий лакхдар.

Законо оттадаьд: халкъа заседателалла хержа хила йиш я моллагIа а, 25 шу даьнна саг. Хоржамаш шин шера цкъа предприятей, организацей, колхозий юкъарча собранешка хул. Цу тайпарча порядко торо лу правосуди кхоачашъеча советски общества ерригача классашеи социальни группашеи дакъа лацара.

Собране волча хIара сага бокъо я кандидаталла моллагIа оттаве а юкъера ваккха а. Голосовани гуччахьа ю. Хержаргаш лоархI голосаш дукхагIа, цхьабакъда голосовани еча дакъа лоацарех ахайел кIезигагIа боацарий голосаш кхаьча кандидаташ.

Ши шу хьалхагIа хиннача хоржамашка 650 эзар гаргга заседатель хержавар. Царех аханел совгIа бараш — болхлойи колхозхойи, хIара шоллагIъяр — кхалсаг. Ханага, къамага, профессега, образованега диллача бе-бе бола уж берригаш а вахара опыт йолаш, геттара тешаме, нийсхонах чIоагIа сакхувш хила беза. Шоай голосаш духхьал уж гIулакхаш доахкаш хиларах дIаеннай царна харжархоша.

Заседателий состав хIанзара хоржамаш хиннаачул тIехьагIа цхьаццайолча республикашка дикка кердаьннай. Коллективаша хьалхагIа оттабаь хиннача викалаша шоаех бенна хинна тешам цхьацца бахьанегIа кхоачашбаьбац яха маIан долаш дац из. Уж кердабахара маIан кхы да: правосуди кхоачашъеча тар ма лу дукхагIа гражданаш юкъеозилга.

Дунеи дукххача мехкашка болх беш присяжней институт я. ХIанзе а дIахайта безам ба са: халкъа заседателаши присяжнеши цхьатарра лархIа йиш йолаш бац. Суд вIашагIйоллара порядок овлангара деиз кхы тайпа хилар вIалла ца диищача а, присяжней полномочеш дукхха а кIезигагIа я. Уж санна боацача халкъа заседателаша судо массадола дош дувцача дакъа лоац, бехк барах дар меттел, таIазар дарах а дола дош къоастаду.

Тоъал дукхача уголовни дешашка заседателаша дакъа лоац бехке вар суде дIачувалале хьалхагIа царга хьожача хана, вешта аьлча юххьанца тохкамбаьча органашкара хьакхаьча дош ма-дарра дувцара судебни заседане оттаде дезаргдий-дециий хьожаш суд йолча хана деиз. Цу хана деиз суда приговор е решени яра судахои заседателаши чубахача цIагIара из хьаккхайкае уж арабовллалца йолча хана судахочуни халкъа заседателийи бокъонаш цхьатарра я.

Совещане бахача хана заседателашта хетараши судахочоа хетараши цхьатара доацаш моттигаш нийслой? Нийслу. Цу тайпара моттигаш нийсъелча деррига дешаш законагIа кулгаш дукхагIа айдаьраш раьза болчча тайпара къоастаду.

Правосуди кхоачашъеча хана, СССР Конституце 112 статья тIа ма-аллара, судахои халкъа заседателаши «шошоай мукъагIа а ба, законо яхар мара де дезаш а бац». Из яле а е кхыяле а йола решени тIаэцийтар духьа мичча бесса баь а низ бар законо бехк беш да. Дешаца гIулакх доацаш бола нах совещани йолча а приговор деча (уголовни дешах лаьца) е решени еча а (граждански дешах лаьца) хана тIабита мукъа лац.

Сона дагадоагIаш цхьа хIама да, масала, приговор оттадеча хана совещани йолча цIагIа дага а доацаш суда технически болхло чухьажар мара кхы бахьан а доацаш суда лакхе латтача органо судо даь приговор юхадаьккхар.

Хаттар хургдолга хов сона: масала, халкъа заседателалла хержача шахтера, лора, цIеннанна ховргдий судопроизводства деррига гIулакхаш кхетаде а правосуди лерттIа кхоачашъе а?

Ховргда. ХIана ховргда аз дIаоал.

Цкъа-дале, моллагIа дош къоастадеча хана правосуди кхоачашъеш болча нахагара хьадехаш цхьа хIама да: законодательства яхар къоастаде ховш хиларал совгIа, шоана лой, наьха массаза а долаш дола, бакъдари харцдари, нийсхо яр а нийсхо йоацар а малагIа да ховлга. Кхыча дешаца аьлча, халкъа заседателашкара эггара хьалхарча аргIанна хьадех вахара кхетам болаш, дега уйла йовзаш, цуица цхьана наха де дезар хьадда хьадеха ховш хулга а.

ШозлагIа-дале, эггара хьалха хержа халкъа заседатель, суда истола хьалхашка ще Iохале хьалхагIа, законодательство Iомаде декхарийла ва. Къаьсттача программагIа занятеш ю цуица юристаша.

КхозлагIа-дале, деша хьалххагIе а духтIавоалаш волча заседатела судахочо дIадовзийт цу гIулакха ханза даргдоаца законаш.

Кхы а цу тIа дIатIатохаргда аз, халкъа заседателий гIулакхаш правосуди кхоачашъеча дакъа лацарах чакхдоалаш ца хилар. Цар иштта боккха болх бу мехка законности правопорядоки чIоагIъяра. Масала, лаьца чувалларца бувзабенна боаца бехк баь ва саг (условни суд яь, гIод теха, общественни бехк баьккха). Приговор чIоагIденна даьннад, цхьабакъда судо ший теркама кIалхара дIавалийтац из саг. Дукххача хьале цу тайпара бувзам лоаттабераш заседателаш ба.

Советски судебни система ший тайпара башхало я судахойи заседателаши шоай харжархошта хьалхашка отчет яла езаш хилар а. Масала, соахка мехка цу тайпара 100 эзар совгIа отчетни собрани хилар. Цу хана харжархошта бокъо еннай суда гIулакхий мах бе. Царна бокъо еннай, нагахьа санна шоай бенна тешам боабаьбале судахо е халкъа заседатель юхаваккха.

Хьадда дола судий дешаш къестадеча хана, бакъдар аьлча, мичча бесса гIийрта а царна юкъе гIерта мегаргва яхилга-м дац из. Суд кхычарех тийша хIама доацаш ший лоIаме хилара конституционни принцип ший биззача лоархIамца юсаш я.

Александр СУХАРЕВ,
СССР юстице министра хьалхара заместитель.
(АПН).

Доазол дехьара

Вьетнама тайп-тайпарча миIнигашка концерташ увттадеш йолча профессиональнийн художественнийн коллективай репертуарашка йоккха моттиг дӀалоац фольклорни иллеша, халхараша, мелодеша.

СУРТА ТӀА: город Хошиминерча театра сцена тӀа халкъа халхар.

В. ЕГОРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪЕБАРИЙ ЮХЕ ЙИСА ДОГДОАХИЙЛЕ

Капитало доал деча мехкашка

Парижанашта дика йовзаш я Марэра, французски столица къаьнарча кварталера Фран-Буржуа яха улица. ХIанз ши бӀаь шу дӀадаьлнад Золен Бальзакен романаш тӀара аьттув боаца турпалаш каст-каста гӀо деха ухаш хинна городской ломбард цигтача, къаьнача баьдеча здане чу йола.

Экономически кризисо, юха ца къовлалуча инфляце, хӀамай дезача маьхаша дикка шеръяьй парижски ломбарда клиентура. Керттерча даькъе укхаза ух лоха алапеш дола болхлой, лохерча гӀулакхаш тӀара нах, иммигранташ, хьабе болх боацараш, пенсионераш, къахьегама инвалидаш. «Уж берригаш а Парижера къе нах, экономически кризисой из бахьан долаш кӀалтӀаккхаьчача халонашен кӀалбитараш ба», — белгалдоаккх кӀиранна цкъазза арадувлача «Экспрессо».

Шоай юхе йиса торо вӀашагӀтохар духьа парижанаша каралоацама дӀачутел телевизораши фотоаппараташи, къаьнара лампаш а къаьнара сахьаташ а, тӀехьаленна кхаьча чухьежа кизгаши кӀерамаш чулоаттадергаши.

...ЙиълагӀа этаж. Цига дӀачуийю маьха еза йоаца хӀамаш, хӀаьта уж а нийц «кӀезигагӀа бале а эггара тӀехьарча кхаь бетта хӀаьта а» квартирах, электричествах, газах мах такхара хьакъехьа мукъа бенначул тӀехьагӀа мара. Решеткаш йоахкача коргашта хьалхашка массехк мугӀарагӀа цхьа лоадам боацаш дола букъ бетта гӀандаш латт. Сакъайла итташ нах латт шоай аргӀа хьатӀакхачарга хьежаш, шоайла вӀаши бӀара ца хьажа а гӀерташ.

«Хьа транзистор кара хьаь я. Из хьаэца сога йиш яц». — хьаккхайкаду мах уттабечо хьабе болх боацам волча сийна плащ ювхаш латтача зӀамигача сагага. ТӀаккха вож сихха дӀавода.

«171-гӀа номер, корга хьатӀавола». — Шовзткъе итт шу даьнна хургвола къонах, пӀелгах йоаллаеча мукьар тӀалаттача чӀугах 20 франк хьа а нийца, халла гӀа боахаш наӀаргахьа воладу. ТӀормига чу йоахкаш пхьегӀаш а йолаш йолча йоккхача саго, бехказа яхано ела а къежаш, йоах: «фуннагӀа даь а пенсега дӀаккхача еза».

Парижерча къечар дикагӀча ханашка даьха дог, массаза а яхар мо довш хул. Каралоацама шоаш дӀачуенна хӀамаш, дуккагӀча даькъе дезалаша тӀехьаленна лелаераш а, юха хьаэцилгах дог дулл дуккхачар. Ломбарде дӀачуводдача хьалтеха йоккха объявлени йоалл даьша юха дӀа ца эцаш йисе хӀамаш йохка арайоахаш хилараx.

Вахарах бохаш бараш шерра-шера дуккагӀа хул. хӀаьта цунга хьежжа парижски ломбарда дифицит йоккхагӀа хул. 1971 шера денз 800 эзар франкагара ялх миллион франкага кхоачаш лаккхъеннай из. Кхы а субсидеш хьожаелга дехаш саготта тӀахьехам беш городской советага кхайкай ломбарда дирекци. Цхьабакъда Iаьлалаша новкъостал де тигац.

Р. СЕРЕБРЕННИКОВ,
ТАСС корреспондент.
Париж.

ВIАШИ ГIОЙЛЕ ЙОЛЧА ЛАРДА ТIА

Шерра шаьра тховнаш а долаш дола лохига цӀеной, лаьтта гӀолла дӀайийша фабричнийн корпусаш. Форда тӀара чӀоагӀа мух баьннача хана Iо ца легар духьа лаьттах товсаденна доахкаш санна уж гӀирсаш. Къилбаседан форда йистера из моттиг «нефритови край» оалаш я. Бухта берда йисте иштта нӀи а йолаш шерра яьржа улл Вильгельмсхафен яха, йоккхалга диллача ФРГ кхоалагӀа йола порт. Дуккха ха хьалхагӀа денз форда наькъахой теркам шийна тӀеозаш хинай из гӀойле йолча моттиге уллаш хилари аьттонна дика гаванеш йолаш хилари бахьан долаш.

Таханара Вильгельмсхафен кӀирдаь форда тӀара гӀулакхаш леладу порт хинна ца Iеш, эггара йоккхагӀа йола промышленни центр а я. Укхаза Iалаьмате дукха предприятеш я, цу даькъе йоазув кепатоха машинаши счетно-вычислительни аппаратурен арахеца йовзаш йола «Олимпиа интернациональ» яха фирма а йолаш. «Олимпиас» ший продукци дунен 100 совгӀча мехка кхухьйт йохка. Керттера бахьан фирма продукци тешаме хилар дар шоашта партнераллла из малхбузенгермански предприяти хоржача хана советски арахьарча торгови организацеша теркалдаьр.

— СССР-аца леладеча гӀулакхашта геттара чӀоагӀа раьза хинна да тхо, — уж дар «Олимпиа» яхача фирма правлене председателагара Д-р Людвиг Ортагара сона хеза эггара хьалхара дешаш. — 1974 шера оаха кулгаш яздаьд йоазув кепадетта электрически машинкаш хьаю завод Кировограде хьалъяра хьакъехьарча соглашенеца. Цу шоллагӀча дийнахье а фирме вӀашагӀъеллар инженер И. Фосс керте а волаш йола специалистий къаьстта группа. ГӀулакх миштад аьлча, цул хьалхагӀа оаха йоккхий объекташ хьалъяьяцар. Ший тайпара целина яр из тхона. Ала дезаш да, СССР-ера заказ тхога ший ханнахьа хьакхаьча хилар. Фирма экономически хьал, кӀаьдда аьлча, башха вӀаштӀехьа дацар. Массехк бӀаь болхлон гӀулакхера саги дӀаваккха лерхӀаш дар тхо. Иштта сагото кхоачаргьяр тхона оатхалаш лоаттаеча 100 гарггача предприяте болхлошка а.

Д-ра Орта дешаша цӀаькха а бакъду, социалистически мехкаща цхьана леладу гӀулакхаш шердаро экономически кризис бахьан долаш качбоагӀа бала ФРГ къахьегамхошта байбеш хилар. Из йоах дуккхача промышленникаша а политически деятелаша /а. Тахан 500 эзар гаргга малхбузенгермански болхлой ба социалистически пачхаьлкхенашкара даьхка заказаш кхоачашдеш. ТӀаккха цун маIан фуд аьлча, из да къахьегама биржа наIарга увтта цар безарг ца хилар.

— Тха фирмо дакъа лоацача кировоградски проекта башхало, — йоахар дӀахо Л. Орта, — из я цун масштабность, вешта аьлча йоккхал. Шера итташ эзараш машинкаш арахецаргья заводо. Укх шерре а йолалургья из болх бе. Цу цхьан ханна Вильгельмсхафене опыт эц советски специалисташа.

ТӀахьожама отделе вӀаши улл-уллув яьгӀача шин кхалсага дӀатӀадахар тхо. Вильгельмсхафене яхаш йола Магулат Браунан Кировоградера украинка Клоц Тамарен цхьаккха хӀама тувла ца долийташ алапий регистрашка хьаергйолча йоазув кепадеттача машинкай дегага хьожаш бар. Дика ка йоалар балхах. «Iалаьмате дика кхеташ ученица я Тамара, — йоах фрау Магулата. — Сона чӀоагӀа бакъахьара хеташ нах хиннаб болх беш укхаза соца хинна берригга советски коллегаш». «Иштта да а да из, — цо яхар бакъду Тамарас, — дика да тхона юкъера гӀулакхаш. Болх сона дукха безаш ба. Керда продукци хьаяра башхалонаш Iомаю аз».

Цхьана леладеча экономически гӀулакхий кхы тайпа а я дика оагӀош. Цифраша меттел, дешаща а ювца хала да уж. СССР-е бахка, советски бакъдараш шоай бӀаргаща бӀаргаго, советски нахаца гӀулакх хила вӀаштӀехьдаьннараш сихагӀа мукъабоал ФРГ-е бахача наха буржуазни массови информаце чуехкача антисоветски уйлаех. «Олимпиа» яхача фирма мастера Г. Петерса хӀаране цӀи а тӀехьа дагабоагӀа предприяте шийца болх беш хинча Кировоградера берригга болхлой. Шоай советски коллегех дика дешаш дукха дийцар инженераша И. Фосса, Х. Кнетена, мастера Ф. Крюгера, фирма дукххача кхыча болхлоша.

Шера белажаш а йолаш волча ондача зӀамигача саго хьахьувкх тхога йоазув кепадеттача машинкай тайп-тайпара моделаш: царца я массазара, дика йовзаш йола образецаш а, электрически машинкаш а, хӀанзара эггара кердагӀа яраш а — алапаш тӀалетадаь бургац дагайохийташ дола тӀера хьайиду кортилгаш тӀадагӀа машинкаш. Эггара тӀехьагӀа араяьнна кердa яраш а я—уйла чулоаца устройство латта машинкаш. Тхоай гида тӀах аьнна лелача пӀелгашка хьеж со. Сихха кепатехе аратосс цо массехк дош. Iодеш аз: «Цхьана леладу гӀулакхаш — из дика да».

Юххера а — экономически бувзамашта вай мехкашта юкъерча гӀулакхашкара политически климат мел боккхача лоархӀаме я белгалдоаккхача д-р Ортацара кхы цхьаькха цхьа беседа. ФРГ доалерча гӀозараша, белгалдаькккар цо, лаьрххӀа теркалду ФРГ-енен СССР-ан юкъе дӀадоладенна паччахьалкхенашта керте латтарий политически къамаьл дегӀаахар. Оаха могаеш яр 1973 шера мае Бонне веначa КПСС Генеральни секретара Л. И. Брежнева визит. Из визит йолча хана кулгаш яздаьча соглашенеша тешаме лард хьаный экономически даькъера бувзамаш шердара. Дег тӀара къоабалъеш тӀаэц ФРГ-е воагӀаргволча Л. И. Брежнева керда визит, хӀаьта биззача толамца из чакхъяргйолгах, вай шин мехка юкъера цхьана леладу экономически бувзамаш шердара гӀулакхен вӀаши дагара дараш кхетадарен цо аьттув боаккхаргболгах дог тийша а ва со.

А. УРБАН,
ТАСС корреспондент.
Вильгельмсхафен—Берлин.

ДУКХАГIА НАХ ЮКЪЕОЗА ХОРОВОЙ ИСКУССТВАНА

(Хоровой общества IV республиканска конференцера)

Вай вахаре йоккха моттиг дӀалоац иллей музыкаи. СалоIача хана а чуйнна балхах доахкача хана а иллега, музыкага ладувгӀа дог доагӀа вай, цар наьха дегаш айду, хьинар совдоакх, гӀайгӀа ейю, керда уйлаш кертача кхувл.

«Вахар хьалде, дика даха илле вайна гӀо ду-
Хьехам телаш, вай тӀахьехаш доттагӀ санна из да...»

Поэта В. И. Лебедев-Кумача яздаьча цу дешашта И. О. Дунаевске музыка язъяь дола илли вай мехка дика довзаш а масса хана доахаш а да.

Советски наха дукха деза илли, хӀаьта Сийлахь-боккха Октябрь котбаьннач тӀехьагӀа чӀоагӀа эргаьнна дегӀаенай наьха культура, цу даькъе музыкальни культура а. Илли, музыка дукха езаш барий мугӀараш тӀехь-тӀехьагӀа шерлуш доагӀа, дикагӀа хул музыкальни дешара школаш, пионерий дворецашка, культура цӀеношка, юкъерча школашка вӀашагӀъехка классаш, студеш, художественни самодеятельноста кружокаш. Цу даькъе боккха лоархӀам болаш я хоровой искусство. Хоровой илли доахилга дегӀадоаладара боккха болх бу Ерригроссийски хоровой обществос, моттигерча цун обществаша, цу даькъе Нохч-ГӀалгӀай хоровое общество а йолаш. Республика обществе хӀанз 19 эзар член ва юххьанцарча 400 организацена чу а воагӀаш. Цу дерригнех дийцар укх денoшка хиннача, Нохч-ГӀалгӀай хоровой общества IV конференце доклад яьча общества правлене председатела Л. Брайловске а конференце делегаташа а.

Отчетни хана къахьегамхошта музыкально-эстетически кхетам балара даькъе тоъал дукха организационни, методически, творчески болх баьб республика хоровой общества правлене а цун юххьанцарча организацеша а, дукха керда формаши методаши балха юкъеккийлай.

Республика ерригача городашкен районашкен вӀашагӀъехкай хоровой общества отделенеш, айкха бувзам лоаттабаьб культура учрежденещa, профсоюзни, комсомольски организацещa, халкъа творчества органащa, творчески союзаща.

ХӀара шера художественни самодеятельноста коллективай хьажараш, фестивалаш, цӀейш, берий музыкальни школай кӀираш чакхдаьхад. Шера 2,5 — 3 эзар концерт увттадаьд, царга хьожаш ворхӀ бӀаь эзар гаргга саг а волаш.

Дика вӀаштӀехьбаьккха болх беш я Грознерча йиъ школе хьайийлла хоровой общества студеш, цига дешаш пхи бӀаь гаргга дешархо ва.

Хоровой обществос къаьстта теркам тӀабахийтар къахьегамхой самодеятельни художественни творчества I Ерригсоюзни фестивала кийчо яра. Цун хьалхарча туре дакъа лоацаш хилар вай республикера 62 эзар саг, хӀаьта фестивала зональни конкурсе городе Сочи дакъа лоацаш хиннача вай дуккхача коллективаша конкурсе лоархӀаме моттигаш а яьхар. Царех я Грозненски района Петропавловски станицера казакий халкъа хор, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски районий культура двореций вокальни ансамблаш, Назрановски Сунженски районашкара самодеятельноста коллективаш, кхыяраш.

Массехк дешаца аьлча, конференце балхаца дакъа лоацаш хиннача Ерригроссийски хоровой общества правлене председатела заместителa Б. И. Салмина ма-аллара, Российски Федераце ерригача 74 хоровой обществах болх дикагӀа беш хиларга а творчески дегӀайоагӀаш хиларга а диллача хьалха латтача итт обществана юкъе я Нохч-ГӀалгӀай хоровой общество.

Цунца цхьана цхьадола кхоачамбоацараш а белгалдир конференце делегаташа. Царех керттера дар — общества мугӀараш хайра дегӀадоагӀаш ца хилар да.

Хоровой обещства Грозненски городской отделене председатела И. Иржански халкъа образоване городской отдела заведующе О. Лебедеваси белгалдаькхар городерча культура дворецашка, цӀеношка, хӀаьта иштта дуккхача школашка хоровой искусство дегӀайоалаяра де мел доагӀар ца деш хилари, йолаш йолча торонех лерттӀа пайда ца эцаш хилари.

Парте Сунженски райкома инструктора А. Краснянски ший къамаьл хетадир хоровой коллективай кулгалхой районе ца тоъаш хилара.

Республика хоровой общества правлене юрташкарча самодеятельни коллективашта доагӀаш дола новкъостал ца дар а музыка лекционни пропаганда елга, хоровой иллеш, музыка, нотни грамота Iомаелга эсала лоаттадеш хилар, белгалдаькхар конференце композитораша У. Бексултанова, А. Халебске, Нохч-ГӀалгӀай культура министра заместитела. нов. Ахматхановас, кхычар.

Конференце балхаца дакъа а лаьцар, къамаьлеш а дир иштта Краснодарски края хоровой общества правлене председатела заместитела В. Бураева, Къилбаседа-ХӀирий хоровой общества правлене бекхтокхамерча секретара Л. Цаллаговас.

Дийцача дешах боагӀаш бола соцам тӀаийцар, Нохч-ГӀалгӀай хоровой общества правлени, ревизионни комисси, Ерригроссийски хоровой общества III съезда делегаташ хержар конференце.

Нохч-ГӀалгӀай хоровой общества правлене председателалла хержар Л. Брайловский, бекхтокхаме секретаралла — В. Темуркаев.

«СЕВЕРЯНКАС» ГОЙТ

Оалаш илли а долаш, тайжжа сцена тӀа гӀолла гобоахаш лел кера керта бола йоI — Чайка. Цхьабакъда, дагадоацаш цӀаьхха хьагуча а ийккхе цунна тӀахьед кер. Цхьан юкъа цхьаь вӀашдухьал оттарах чӀоагӀа хьовзам хила тарлора, цхьабакъда цигтача чайкана новкъостала оарцагӀа доагӀа ерригача берда йистацара оалхазараш. Зовне, дог тӀоздоаккхаш дек илли, паргӀатта, сатийнна дӀадолалу халхар.

Вож номер дӀайолаю къаман формах йоля костюмаш ювхача чарахьаша. Сцена тӀа гӀолла го а баьккха... залагахьа чуболалу уж. Чарахьа-проводника тӀеххьа, цо дер а деш, халха а лелхаш, вӀаштӀеххьа-тӀехьа болх артисташ, безам мел бараш шоашта тӀехьа а боахаш...

ХӀаьта из деррига а дер Хабаровскерча художествай училища «Северянка» яха кагирхой ансамбль я. Из вӀашагӀъеллай 1975 шера дальневосточни композиторски организаце. Коллективе мел яраш йиIнгаш я, нанайцаш, ульчаш, удэгейцаш, нивхаш, якуташ, негидальцаш санна долча къамий викалаш.

Бе-беча тайпара я «Северянка» репертуар: тоаьь халкъа ашараш, советски композиторий иллеш, къамий авторий произведенеш. Ансамбло хьагойт къилбаседерча фольклора сюжеташ тӀара хьайийца 30 совгӀа иллей-хореографически миниатюраш.

— Тха декхар, — йоах ансамбла кулгалхочо Ушакова Аллас, — ашараш, иллеш, халхар, Советски Союзен Дальни Востокен народностий шчй тайпара къаман культура дукха езаргйолаш кагирхой хьалххебара новкъостал дар. Училище йистеьккхачул тӀехьагӀа, болх бе шо-шоай юрташка дӀагӀоргба кагирхой. Дуккхача йиIнгаша хӀаьзле а, каникулатӀа шоаш цӀабахача, къаман самодеятельни ансамблаш вӀашагӀъехк цига. Царех цаI, Булава яхача поселкера яр, къаьстта дика лоархӀаш я. Из вӀашагӀйоллара новкъостал даьл «Северянка» яхача ансамбла юкъе дакъа лоацача Любовь Урангинас. Поселке чӀоагӀа дукха езаши лоархӀаши я из йоккха йоаца коллектив. Цо шоайнига меттел, лоаллахарча юрташка а увттаду концерташ. ХӀаьта къаман цӀейш долча хана-м концерташ массааз а — программа корта.

Татьяна ПЕТРОВА,
(АПН).

Оаха яздаьчун лерагIа

«Наьсарерча халкъа театрах» яхача критически корреспонденце тӀа (кепатеха араяьннай 15 феврале) цӀенхаштта критика яьяр Наьсарерча халкъа театра болх лерттӀа вӀаштӀехь ца баккхара.

Цунах лаьца Наьсарерча райисполкома председатела нов. Гандалоевгара редакцега укх тайпара жоп денад:

«Сердало» газета тӀа тха халкъа театра яь критика нийса я. Критически корреспонденце тӀа Уж кхоачамбоацараш мел аьннар бакъхиннад. дӀадаха тхо гӀортарах театра болх тоалуш боагӀа: хан-ханнахьа ю репетицеш, цун массаволча болхлочоа лаьрхӀа костюмаш тегийта заказ деннад. ХӀанз театра режиссер лохаш да тхо.

КАГИРХОЙ КХЕТАМ ЛАКХБЕШ

Грознерча № 2 йолча профессионально-технически училища библиотекера деша книжкаш нийдеш 1200 гаргга саг ва. Уж берригаш а хӀана бац аьнна каст-каста библиотеке боагӀа. Царна гӀулакх де массаза а кийчча я библиотека заведующи йола Сухомлинская Лидия Ивановна.

Лидия Ивановнайна дика хов шоашка долаш долча художественни, политически, дешара литература массехк итт эзар книжкана юкъера дешархошта эшаш дар хьахаржа гӀо де а дийшача пайданегӀа хурглар могаде а. Цо дика кхетаду училище деша эттача кхувш боагӀарашта юкъе знаней боарам бе-бе бараш нийслулга. Цудухьа цо ший декхар лоархӀ хьехархоща цхьана царна коммунистически кхетам балара хьинаре къахьегилга.

Х. ДАДАЕВ.

Письмо кепатеха деце а...

ЧӀоагӀа новкъостал дехаш письмо кхаьчар редакцега МагӀалбикерча № 20 йолча профтехучилища филиале деша багӀача дешархошкара. Цу тӀа цар йоахар:

«Хьамсара редакци! 1975 шера йиллай хӀанз тхо деша дагӀа филиал. Комсаш лелаерий говзал я оаха Iомаер. Хьалхарча дешара шера деша помещени йоацаш дар тхо, тӀехьагӀо Картофельни оалача участке елар тхона из. Оаха кхетаду, деррига вӀаштӀехьдалац юххьанца хӀама дӀадоладеш. Тхо дӀа-хьа кхувла автобус еннаяр филиала, цхьабакъда из даим ремонте латт. Тхох дукхагӀбараш гаьнара — Ачалкхера, Редантера, кхыча юрташкара аха дезаш да занятешка. Дешархой хиларах дола билеташ тхога дале а пачхаьлкхен транспортах боагӀа мах бизза дӀатела безаш да. ХӀаьта сентябрен, октябрен, ноябрен, декабрен бетташка тхона доагӀаш хинна стипенди 1976 шера 30 декабре мара хьадалаизар. Январен февралей бетташка доагӀаш дар март бетта хьалургда йоах. Из бахьан училища спискашта юкъерча 160 сагах 70 саг мара деша хьаахац. Новкъостал дехаха шугара, деша безам бар тха.

Дешархой группа.

Из письмо республика профессионально-технически дешара Управлене начальникага дӀахьожадир редакце, дешархоша яздер тахка а хӀаьта нийсденна кхоачамбоацараш дӀадаха а аьнна.

Цунах лаьца профтехобразоване Управлене начальника А. Е. Кучерова редакцега язду:

«БӀайха кхача на тещарах № 20 йолча училища дешархошта доагӀаш хинна ахча ханнахьа а дӀа ца луш сецадаьлга бакъхиннад. 1977 шера 2 марта дешархошца йизза расчет яьй училищас.

Дешархой хьашташ доагӀача бесса теркал ца дарахи царца ханнахьа расчет ца ярахи 1977 шера 1 марта профтехобразоване Нохч-ГӀалгӀай Управлене гӀолла техача приказах директора И. А. Кардаильскена, дешара-кхетама балха волча директора заместитела И. А. Котиева, йоккхагӀйолча бухгалтера М. Ф. Осмоловскаяйна цӀенхаштта бехк баьб.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

«БАЛА БЕЦИЙ АКХАР БАХЬАР...»

ФЕЛЬЕТОН

Сакъердам ба а бац цхьадолча дийнахьа Наьсарерча телевизорашта ремонт еча мастерске ца нийсвелча. Геттара сай саготделча, цига самукъадаккха вода со. Сона цига чӀоагӀа сакъердам а хул. Вешта цига-м сона меттел моллагӀчоа а хургба сакъердам. Фуд цига ца хозаш дусар?

Дукха ха йоацаш дар из. Тхоай еха лаьтта телевизор а нийца вахавар со цига. Дукха ха-м яцар цунна пу мастерске ремонт яь а. ХӀаьта хьалха ше хиннача бесса юха а сецар из болх ца беш. «ХӀана доаду аз бархӀ соми ши эппази цар ремонт яь кхоачаш ши къира а ца даьлча?» — хийтар сона.

Цхьабакъда, цига дӀакхаьча дукха ха ялале бицбелар айса бена никъ.

— Маца вӀаштӀехьйоаккхаргья оаш ер? Да ма-хьакха укхан, сона-м кӀорда а ма яьй ер дӀай-хьай кхахьа, — йоахар мастерске енача цхьан кхалсаго.

— Из-м вӀаштехьа ма йоаккхаргьяр вай, хьо «вӀаштӀехьйоаккхалоре», — аьлар вела а къежа мастера Евкуров Батыра.

— Из «вӀаштТӀехьъяккха-м» шун гӀулакх дац, — къамаьла юкъевера нийсвенна цхьа къонах, — пул дикагӀа хургда шоана шоай болх оаш лерттӀа хьабой.

— Э-э! ХӀанз хьо висавар укхаза ца воагӀаш, — аьлар мастера, — хӀанз хьо оарцагӀвоале укхаза цаI хила а мег хьона.

— Аз-м цаI дергда хьона, сай телевизора тӀехьа хӀанз диазлагӀа ма-воагӀий со укхаза.

— Дийнахьа цкъа хьоагI бӀарг ца техача чӀоагӀа саготлу тха, — жоп делар вела а венна мастера.

Цхьан юкъа къамаьлаш сайпар. ДӀатӀа а ваха цхьа телевизор хьа а нийца цунга хьежа эттар мастер. Цхьа ха яьннача гӀолла къонах латтачахьа дӀа а вийрза аьлар цо:

— Хьаккхоссал укхазахьа цхьа кхо тумилг?

— Фул Iа дувцар, гӀаьхь вий хьо? Кхо кӀира мича-д кхо тума шоана дӀа а денна ер укхазара аз дӀайнхьа?

— Хьа кхо кӀирен ши кӀирен сона хац, хьогар тхона хьадоагӀар кхо тум да-кх, — ше аьнначун тӀара вала тигацар мастера.

— Са да вахача кашора, аз шоана лурга-м дац, — юхавала лага вацар къонах а, — укх телевизорах кхо мах шоана дӀабенна ваьннав со.

— Хьа да вахача кашора, хьа ца лой телевизор дӀа-м Iа а хьоргьяц, — чӀоагӀо йир мастера.

— Iа малагӀча наькъаца буъ са даьх дув, сона хьалхашка бер ма дий хьо, — бехк боаккхаш аьлар къонахчо.

— Вордана пхелагӀйола чарх мо мара сона из хьа да ца везалга ма хой хьона. — къарлушвацар зӀамига саг, — хьо хье ма вярий из хьоахьаваьр.

МалагӀчун дув хургбахьогI къаьра, юххера сенца къастаргда акхар дов, яхаш санна йист ца хулаш латтар шоай телевизораш дӀаяла а лӀаяьхьа а баьхка нах. Цу шинне дов юххера а къонахчун чӀоагӀо йоха а йохаш хьалар. Шортта кисара хьа а даьккха кхо тума ахча зӀамигача сага дӀа а денна ший телевизор а нийца, ваьнна дӀавахар къонах.

— Иштта хари ба-кх вай хӀанзара нах, — аьлар мастерске ший безам бар деш волча Евкурова юхебисарашка, — бала беций акхар бахьар?

Цхьан юкъа этта сатем цӀаьхха чуяьннача цхьан кхалсаго боабир.

— Со хьакхаьчай-кх, — аьлар цо уж шийга хьежаш багӀаш санна.

— Бакъахьа кхаьчай, оаха фу де деза? — аьлар мастера.

— Са телевизор оаш хьаялар да-кх оаш де дезар.

— МалагӀа яр хьа из, — кертах мӀараш хьекха волавелар мастер, — сабарделахь... сабарделахь... тайпан цӀи фу яр хьа?

— Ай, фу тайпан цӀи я Iа ювцар, дагадагӀаций хьона, дӀадахача ерача дийнахьа нийсса кӀира даьлча Iайха юхайола аьнна. Цул совгӀа из «тӀеххьара ера ди» хургда аьнна Iайха дош ма деннадарий Iа!

— МалагӀа «ера» дар из аз дийцар? Ер таханара ера-м дарий хьоагI из?.. ХьатӀадоагӀа ера дар мотт сона-м...

Ше цунна раьза йоацаш хилар дӀахайтар кхалсаго.

— Шоай хьаштдар деш тӀахьажа саг воацаш дагӀаш да шо, — аьлар цо, — цкъа аьннар — шоэлагӀа бакъхилац шун. ДӀадахача шера цига тоае телевизор ше еча, из тоаяра цар дийха 36 сом а хьоадир. 26 сом мара дахаизар цунах Буро тӀа а йихьа ше из тоайча а, йовхар кхалсаго.

— Хьабар санна корта болаш мастер хиннав из а, — жоп делар лоа мо кӀайвеннача Евкурова. Тоаянза дӀайнхьар кхалсаго ший телевизор.

Гуш дар саяр дӀаяла езаш ца хилар. ДӀаелча а, бала пайда бацар.

Маца йоагӀаргья-хьоагI телевизорашта ремонт еча мастерске болх вӀаштӀехьбаьнна ха? Сона санна дуккхача бахача наьха дегашка а латта хургда из тайпа хаттар. Со теш цу хаттарашта жоп дала цхьа да хургхиларах.

С. АЛИСУЛТАНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Тенна кхо саг» яха художественни фильм. 11.15 — «БӀаргагушдар — теша халадар». 14.30 — «Колхозий колхоз» яхача телевизионни документальни фильма программа. 15.20 — Грин. «Творчества оагӀонаш». 16.05 — Кагирхой адресаш. 17.05 — «Кагирхошта йола музыкальни сайренаш». 18.00 — Кердадараш. 18.15— «Кагирхошта йола музыкальни сайренаш» (дӀахояхьар). 19.25 — СССР профсоюзий XVI съезда делегаташа къамаьлаш ду. 19.40 — Островске иллей темагӀйола фантази. 19.50 — «Зацепинар дезал» яхача телевизионни художественни фильма премьера. Хьалхара сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Поэзи». Альманах. 22.30 — «ДоттагӀал» яха приз яккха езача атлетиках йола дунен халкъашта юкъера яхь. Вильнюсера передача. Йистеяьлча —кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Телефильм. 18.30 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла». Информационни программа (эрсий гӀалгӀай меттала). 18.50 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гӀалгӀай меттала). 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Хьайбай продукце дикал лакхъяра тӀехьа». Ветеринарни Iилмай кандидата Диккева къамаьл (нохчий меттала). 19.30 — «ЗӀамига бераш, шоана». 19.40 — «02 ладувгӀаш я». Тележурнал. 20.00 — «Производственно-технически киноинформаци. «Интербытмаш-76» яха дунен халкъашта юкъера выставка. 20.10 — Литературни концерт. 20.35 — Хоамаш, реклама.

23 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — Г. Хугаев. «Андро а Сандро а». Телеспектакль. 10.45 — «Кинолюбителей клуб». 14.30 — «Iадама мах» яха телевизионни документальни фильм. 14.55 — Литературни произведенеш экрана тӀа яхар «С» яхача городе» яха художественни фильм. 16.45 — «Iилма тахан». 17.15 — «Зурманчаш мичад шо!». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Деррига харлов» яха киножурнал. 18.25 — «Даьхе лораеш» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 19.25 — «Спортлото» тираж. 19.35 — СССР профсоюзий XVI съезда доазол дехьарча хььшаша ду къамаьлаш. 19.50 — «Зацепинар дезал» яхача телевизионни художественни фильма премьера. ШоллагӀа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Центральни телевиденея Ерригсоюзни радиои РСФСР заслуженни артиста Некрасова хьалхле лелаеча эрсий халкъа инструментий Академически оркестра концерт. 22.00 — Спортивни программа. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Документальни фильм. 18.30 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — Хьехархой IV съезда накъадолхаш. Республика просвещене министра М. У. Умарова къамаьл. 19.00 — Киножурнал 19.10 — «Патриот» яха телеальманах. 27-гӀа выпуск. 19.40 — Документальни фильм. 20.00 — Ялат леладерий бӀаьстанара гӀулакхаш. Фоторепортаж. 20.10 — Берашта дола мультфильм. 20.30 — СССР вежарий республикай денош. Марийски АССР. Кинопрограмма.

РАДИО

22 март

6.30 — Шелковской района Менжинске цӀерагӀча колхоза жа леладерех дола дувцар (эрсий меттала). 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.26 — «Сердало» газета обзор. 7.32 — Ашараш (гӀалгӀай меттала). 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Лирически ашараш (гӀалгӀай меттала). 9.15 — «Тха почта» (нохчий меттала). 9.30 — «Къона вай алманхо» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала). 16.00 — «Сихдаьгерз хьадар соцадара тӀехьа Советски Союза Коммунистически парте а Советски пачхаьлкхено а ловттабу къовсам» яха беседа (гӀалгӀай меттала). 16.15 — «ХӀара балха денна — дикала Знак». Яхьеяьннача коллективаша шоайла ду къамаьлаш. «Пищемаш» заводера передача (нохчийн меттала). 16.30— Социалистически яхье хьалхалатташта дола концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

23 март

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.26 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.32 — Ашараш (нохчий меттала). 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Агитатор кхай тӀарча стане». «Горец» совхозера передача (гӀалгӀай меттала). 8.50 — Иллеш, ашараш. халхара ашараш (нохчий меттала). 9.15 — «Парте экономически политика кхоачашъяра низ бола торо и социалистически яхь» яха технически Iилмай кандидата Перфенова беседа (эрсий меттала). 9.50 — Ашараш. 16.00 — «Алкоголизмаца къовсам лоаттабе беза». Профессора Орловске беседа (нохчий меттала). 16.55 — «Атеистически пропаганда хадданза терко е». КПСС Наьсарен райкома секретара А. Тутаева беседа (гӀалгӀай меттала). 16.30 — «Къахьегамо дега-гӀоз еш». яха зарисовка (гӀалгӀай меттала). 16.45 — Хьийкъа ялаташ кхедара тӀехьа механизатораш. «Пригородний» совхозера передача (гӀалгӀай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллен Грозней морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 7 — 12, Грозне 9 — 11 градус йIовхал а йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча хана догӀа а делхаш, дохк а доаллаш хилеи фегара температура бийсана 0 — 5, дийнахьа 8 — 13 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бекхтокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтерс — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ05069. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2216.